Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 8 АПРЕЛЬ, 1989 ШУ. ★ № 42 (7700). ★ Мах 3 кеп.

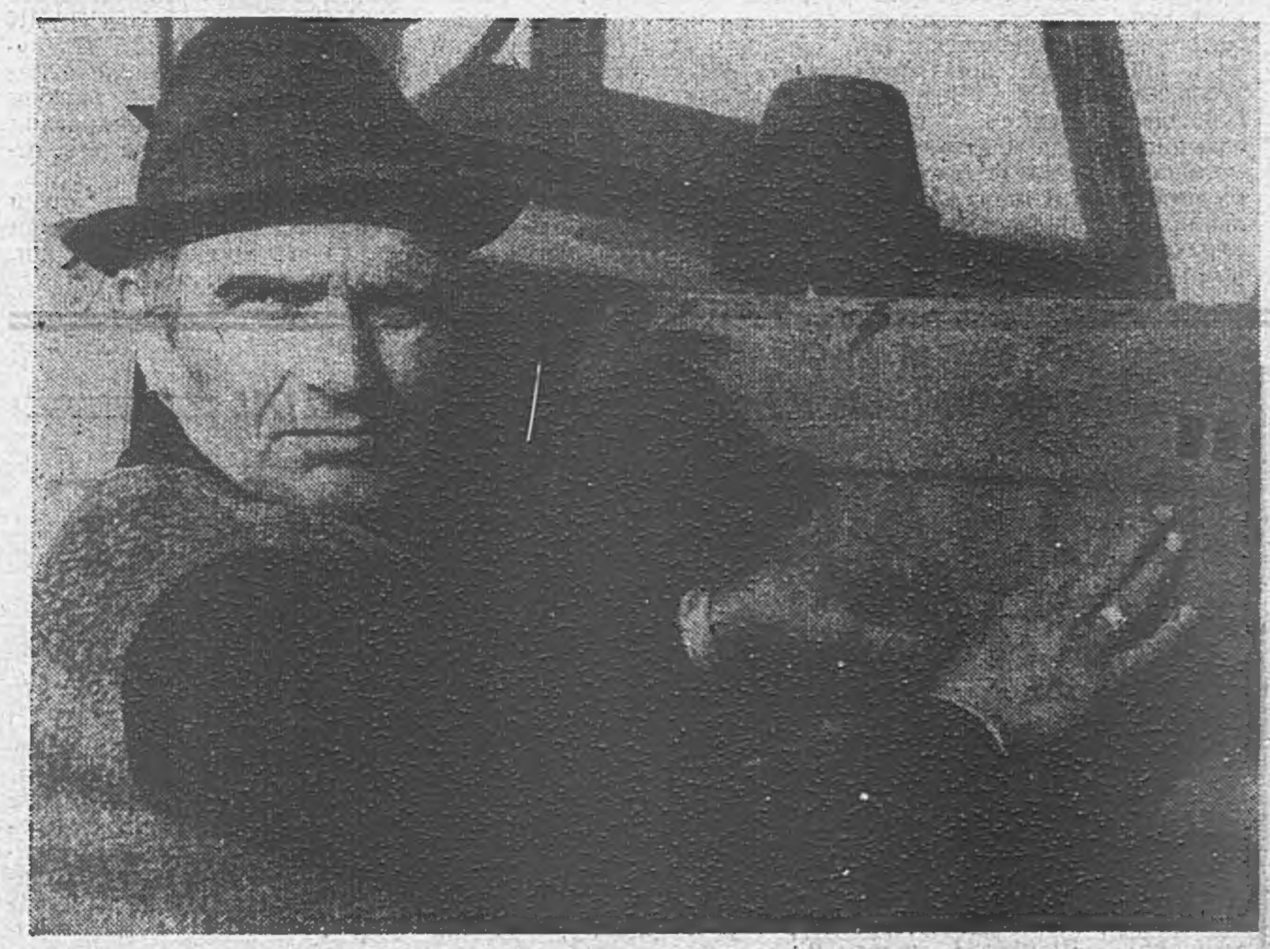

Ха зехьа йоаяц

Укх шера 5900 тонн ялат чуэца а цунах 800 тонн паччахьалихенна дІадала а, хІара хьайбана лаьрхІа 21 центнер доакъара единица Іалашъе езаш ба Грознески района Ленина цІерагІча колхоза кхаш леладераш. Хьалхашка латта декхар толаме кхоачашдара шоай ерригa таронаш оарцагІъльха къахьегаш а ба. Шерра доаржадаь дІахьош да кхашкара балхаш колхоза ерригача тракторни бригадашка. ХІаьта толамаш а доах. Март бутт болалуш тоъал йІайха а йолаш йийкха латтача деноех пайда эцаш, агротехнически толашагІа йолча лоаццача хана дІайиира горох, доакъара лаьрхІа горохаца кен, люцерна, судански буц.

Манхаш доахаш, культиваци еш дІадера лаьтта кийчдеш геттара дика къахьийгар механизатораша: Масленко Петра, Джабраилов Вахас, Дулаев Бисултана, Хадаев Шахида, хІаьта дІадуваш Базиев Абдулбал, Дрозденко Владимира, Хасанов Абулэида, Гелеверьев Александра, кхычар. Царна доккха новкъостал дир сеяльщицаша Григорьева Валентинас, Тищенко Еленас, Мустаева Сапета, Атабаева Азбикас, Коцуба Ефрасияс.

— БІаьстан юххье юв культураш иштта сиха а дика а дІае механизатораштa карагІдаларах тамашъе езаш а дац, — йоах колхоза керттерча агронома Дадаев Шаране. — ХІана аьлча ер шу доладелча денз ерригa кхаш леладу бригадаш, хІаьта уж йиъ я, арендни подрядагІа болх беш я. ХІанзчул тІехьагІа лаьттан, шоай кхела дай шоаш болга кхетадеш, моллагІа болх ма могга тешамегІа чакхбаккха гІерташ къахьег беррига механизатораша. Цар дечоа тІахьожам лоаттабе безаш бац. Колхоза администрацегара цхьаккха указани йоацаш, бригадираш а шоаш хержаб механизатораша шоашта юкъера. Ялат, доакъар дакхара колхоза шоашта енна планаш кхоачашъяьчул тІехьагІа, йисача продукцех шоай безам бар де, базар тІа йохка а шоашта йита а бокъо еннай царна.

Укх бІаьсти санна, агротехнико дІа ма деххара хьаьндаьча, тоадаьча лаьтта лоаццача хан дІайийра соахка гурахьа ялата, доакъара кхеергйола культураш. Цудухьа дика Іангара яьнна тоъал яиста дегІайоагІаш я уж. Цар низ кхы а алсамбаккхар духьа минеральни удобренешца подкорма яра, ялата дІаюергйолча хьажкІашта лаьтта кийчдара шоай беррига теркам тІабахийта къахьегаш боахк хІанз механизатораш.

Подкормка еча дика болх барца юха а белгалбаьннаб механизатораш Базиев Абдулбай, Дрозденко Владимир, царна новкъостал деш бола Григорьева Валентина, Мустаева Сапет.

— Ткъаь пхелагІа шу да Базиева тха колхозе механизаторалла болх бу. Аренда юкъейоалаялехьа а шийгара даккха гІалат доацаш сиха, тешаме се хана юйча хул къонабарашболх бора цо. Цул совгІа масста дикача хьехамца, гІулакхаца новкъостал де. Цудухьа наха сий а ду цунна. Из хержав бригадира гІончала. Кхы а цхьа хІама да. Шийна трактор массе хана ше тоаю цо. Доалахьа йолчоа санна цунна эша доал а ду. Из бахьан долаш кхычар лелаеш йолчарех дукхха кІезигагІа йох, — яхаш Абдулбаях доккхал деш дувц Дадаев Шаране, цунах лаьца шийга даьча хаттара жоп лу.

Иштта, хІанз йийкха латтача хана ха зехьа ца йоалр духьа са тессача кхай тІа ара а баьле, деликъийга хІама юача хана мара кхы са ца лоІаш садовлцца кхашка къахьег цу боахама механизатораша.

М. ХАМАТХАНОВ.

СУРТАШ ТІА: 1. Грозненски района Ленина цІерагІча колхоза механизатор А. Базиев; 2. Лаьтта минеральни удобренеш мел дика ювш хьожаш я колхоза болхло В. Григорьева; 3. Гурахьа дІайийнача культурашта подкормка еш йоахка цу боахама агрегаташ.

Л. АБДУРЗАКОВА сурташ.

ДИКА ДУ НОВКЪОСТАЛ

Дерригa хІана дац аьнна лаьтта арендни подрядагІа леладе бригадашта, звеношта, дезалашта дІаденнад Шалински района «Курчалоевский» совхозе. Шоай коллективашка бІаьстан юххье юв культураш дІайийна, ялата лаьрхІа кхеергйолча хьажкІашта, генарашта лаьтта кийчдаь, гурахьа дІадийнача ялата, доакъара кхееча культураштa удобренешца подкормка яь хІанз мукъа болаш дукха механизатораш ба боахаме. Уж цхьан отряде гул а баь шекара свеклаш лелаераштa новкъостал дара оарцагІбаьхаб боахама керттерча инженера Тимаев Сайд-Хьасана.

ГІулакх мишта ад аьлча, ерригa шекара свеклаш совхозе 700 гектара тІа хургья укх шера. Царна доал дара шишша-кхоккха гектар луш наха юкъе дийкъад из кха. Цу тайпарча хьале шоай низашца из культура дІаера лаьтта кийчде йиш йолаш бац уж. Царна гІо де баьхка механизатораш кхаь отряда Іайна тІоадал дІакъовлара манхаш доах, шоллагІчо культиваци ю, кхоалагІчо цу шин отряда лерагІа кхаш тІера дІанийсду.

Болх сецца дІа а болабай боад къовлабелча мара юхацоцабац. ХІанзле юкъера лаьрхІача 500 гектар лаьтта кийчдаьд механизатораша, дІаде мара ца дезаш. Яхье хьалхалаттараш а гучабаьннаб. Уж ба манхаш доахараш Довлетмурзаев Іумар, Абдурешидов Сулейман, Чимаев Бувайсар, культиваци еш боахка Даутхаджиев Хьусен, Магомадов Гилани, Мегишев Салмана, кхаш тІера дІанийсдеш къахьега Кадыров Мухьмад, Ильясов Мувса, Мегишев Ризван, кхыбараш. Балха шин норма ца еш ди дІадахийтац цар.

ТІаккха механизатораша хІанз деш долчох ахча миштa тел, уж а шекара свеклаш кхеяьраш а арендагІа болх беча хьале, аьнна хаттар отта мег. Из дош хьалххе а къоастадаьд. Лаьтта кийчдеш боахкараштa цар деш долчох алапи совхозо лургда, шекара свеклаш чу а кица из дІаелча, цунах наха доагІача ахчан тІера тІехьагІа чусоцадергдолаш.

Селлкаш, дІатасса фу, удобренеш — дерригa кийча да шекара свеклаш дІае йолаяра. Цхьабакъда, из болх дІаболабе могадац агрономаша, лаьтта эшача боарамагІа хІанз а дІоахденна доацандаь.

Х. МАГОМЕТОВ.

СССР-ай Великобританеи юкъера гІулакхаш шерлу

ЛОНДОН, 6 апрель. (ТАСС спец. корр.). 5 апреле бийса яхачул тІехьагІа Великобритане столицас тІаийцар официальни визитаца укхаза вена КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. С. Горбачев.

Моттигерча ханах 23.00 даьлча Хитроу яхача аэропорта правительственни терминал йолча хьатІаера ИЛ-62. Иштта ха яхача хана вІашагІкхетара протокола тІа официальни заявленеш елга белгалдаь хиннадеце а. Лондоне баха дукха нах, бе-беча мехкашкарча журналистий йоккха корпус ера торжественни церемоне. Самолета тІара Іобоаллаше, М. С. Горбачевна а Р. М. Горбачевана а накъабаьхкабар Великобритане королевай лаьрхІа викали королевски свита лорди. Великобритане Премьер-Министр М. Тэтчер, цун мар Т. Тэтчер. Аэропорте оттаьяр королевски тІема-фегарча низий эпсарий сийлен караул, Советски Союза Гимн яькххар.

ХІаьта тахан Іуйрийна визита керттера дакъа дІадоладелар. Дунен йоккхагІа йолча телекомпаней, телеграфни агентствай, газетий кхо бІаь гаргга викал гулвеннавар Даунинг стрит, 10 латтача Великобритане Премьер-Министра резиденцена юххе. Цун дукхача шерашкарча исторе хина хІама дац правительственни переговорашка Советски паччахьалкхенна керте латтачо дакъа лацар. Укх тІеххьарча шерашка дикала кердача лагІа тІа йоалаш а динамични хулаш а латтача советско-британски отношенешта юкъера цхьаккха хІама тувла ца далийта гІерт репортераш.

Резиденце хьачувоагІача М. С. Горбачевна накъаера М. Тэтчер. Каминни зале дІачубахар уж, дагалоацама сурт а даккхийта, официальни переговорашта лаьрхІача Премьер-Министра кабинете дІачубаьлар. Цул тІехьагІа хилар советско-английски документашта кулгаш яздара церемони. Царна кулгаш яздир доазол дехьарча гІулакхий министраша Э. А. Шеварднадзе а Дж. Хаус а.

Советски кулгалхо хилар Вестминстерски аббатстве — английски столица къаьнарча культура ший морг кхы йоацача моттиге. Вовзаш воацача салтечун каша юхе сецар, сий дир дунен хьалхарча тІема шерашка а советски бІухошца цхьана Европа фашизмах мукъайоаккхача а шоай вахар дІаденнарий. Каша тІа зизаш дехкар М. С. Горбачева, сийлахьча хьаьший книжка тІа кулг яздир.

Цул тІехьагІа КПСС ЦК Генеральни секртарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель шоайцига тІаийцар «Кейс коммьюникейшнз» яхача фирма инженерашен болхлошеи. Из йоккха английски предприяти Советски Союзе йовзаш я бувзама, унахцІено лораяра, кемаш леладара эша вай хьанара информационни аппаратура лоаттаер санна. Предприяте болхлоша М. С. Горбачевца къамаьл деча хана дувцар шин мехка халкъашта юкъера доттагІлен гІулакхаш чІоагІдара шоаш раьза хиларах.

Лондонски вІашагІкхетар хьаллоацаш ба Великобритане хІама хьадеча гІозарий викалаш. Царех дукхагІбараш раьза хилар Ланкастер-Хаус яхача моттиге советски кулгалхочунца хиннача вІашагІкхетара. Дагардар паргІатта дІа-юха оалаш къамаьл хилар Великобритане промышленникаштеи советски предприятештеи юкъера бувзамаш шердара таронех.

Визита хьалхара балха ди чакхдоаллаш, Великобритане Пермьер-Министра шийрезиденце М. С. Горбачевен цун сесаген сийна официальни шу оттадир. Цига къамаьл дир М. Тэтчерен М. С. Горбачевен.

Визита хьалхара балха ди шийтта сахьатал совгІа дІаьхделар. Дукхача моттигашкара духхьалара репортажаш йора английски телекомпанеша, хІаьта протокольни мероприятеех, Лондоне бахача нахаца хулача къамаьлех комментареш йора. Царна хетачох, лондонски вІашагІкхетарах нонагІо пайда баьннаб.

Н. ЖЕЛЕЗНОВ,
Ю. ЛЕВЧЕНКО,
В. ЧУКСЕЕВ,
Г. ШИШКИН.

Лейбористий кулгалхошца вІашагІкхетар

ЛОНДОН, 7 апрель. (ТАСС). 6 апреле Лондонерча советски посольстве М. С. Горбачевеи А. Н. Яковлевеи къамаьл хилар лейбористски парте лидерца Нил Кинноkаца, лидера заместителца, чурча гІулакхий «теневой» министраца Рой Хэттерселеца.

Советско-британски гІулакхех, хІара мехка а ерригача машара прогрессана а Лондоне М. С. Горбачева яьча укх визита лоархІамах долча дешаех дийцар.

Нил Киннока советски перестройка хьакъехьара ший парте позици йовзийтар, перестройка а цунца ювзаенна лелаю арахьара политика а лейбористаша хьаллоац, аьлар.

Герз дІадаккхара цхьадолча дешаех дийцар къамаьлаш даьраша. Белгалдаьккхар, ядерни герза модернизаци яр а ядерни герз дІа ца доаккхаш кхерамзлен политика лелаяр а шоаш хьал ца лоацилга. Цар мукІарал дир, шин партена юкъера диалог алхха дунен халкъашта юкъерча проблематиках хинна ца Іеш, дунен болхлой болама дешаех а хилара.

Цунца дувзаденна М. С. Горбачеви Н. Кинноки раьза хилар Интернационал вІашагІъелла 100 шу дизар коммунисташеи социалисташеи цхьана дездара.

Къамаьл деча дакъа лаьцар КПСС ЦК Дунен халкъашта юкъерча отдела заведующе В. М. Фалинеи посола Л. М. Замятинеи.

Во тІаккхаьчараш цхьаь бутаргбац

НАХА ДЕЗАЦ ДАЬССА ХАБАР

Вайна массанена а дика ховш да Малгобекски районе бахача дукхача наха Іалама лоІамагІа доккха хатар хинналга. Укхаза дукхагІа йола юрташ боса оагІонашка яда. Къаьстта царех я Къаьна город, Бековичи, Картофельное яха моттигаш. БІаьстен лай хиша лаьттан дозал сов а даьккха, уж шахьараш тІа яда моттигаш такхарах нах чубаха йиш йоацача даьннад 400 цІа, Іохарцача кхаьча да итташ дуккха квартираш чуйола цІенош, кхерамерча хьале я клуб, типографи, котельни, амбулатори, тикаш, административни гІишлош, дохадаьд наькъаш, тралхаяьй бувзамеи электрически линеш.

Таханарча дийнахьа тховкІале йоацаш биссаб 200 гаргга дезал. Берригаш а дІалаьрхІача-м Іаламо зулам даьчара укх цхьан шера кхычахьа кердача фусамашка дІабаханза баргболаш бац эзарнел а дукхагІа дезал. Лоацца аьлча, укхаза наха тІакхаьчар йоккха хало я.

Хатар хинна нах шоай балийца цхьаь битабац. Царна доккха оарц даьннад районера а, республикера а, Российски Федерацера а. Укхаза баьхка хиннаб КПСС обкома бюро членаш, Министрий Совета кулгалхой. Нахага фу хьал да, царна малагІа новкъостал эш хьежаб, де дезар белгалдаьккхад. ТховкІале йоацаш биссараш цхьаццанахьа гаргара нах болча дІатарбаьб, школа йоацаш диса бераш кхыча школашка дІахьожадаьд, царна чуІе моттиг Іалашъяьй.

Баркал ала доагІаш дика оарцагІбаьннаб унахцІено лораеча учреждений болхлой. Больницашка хиннaчул совгІа 200 саг Іовужаве моттигаш Іалашъяьй. Инфекционни лазараш ца хилийта де мелдезар хьадаьд. Цу гІулакха тІаьхьожам чІоагІбаьб. МоллагІа хатар хуле а эшаш мел йола молхаш кийчъяьй. Торговле болхлой вІаштІехьдаьннад цкъарчоа наха мел эшача товаращца, продукташца тикаш Іалащъе.

Масала, Бековичи яхача юрта (из я эгтара чІоагІагІа йохаяь моттиг) болх беш я «Малгобекнефть» НГДУ орса № 1 йола тика. Цу чу цахаддаш йохкаш я укх тайпара продукташ: керда маькх, нахча, фуаш, шура, тІоа, машадаьта, тайп-тайпара крупаш, кхыдола даараш. Лоацца аьлча, республика столице а цкъаза хьаэца ца нислуча продукташца Іалашбаьб хатар хинна нах. Цу гІулакхага дика хьежаб «Малгобекнефть» НГДУ орса а Малгобекски РАПО а кулгалхой».

Іаламо зулам даьча наьха йоакхо йиц аьлча, бакъхургдац. Йоакхо-м ю, амма тахан цу наха гІо деш де карагІдаьннар, царгарча хьалага хьажача, геттара а кІезига да. Цу гІулакха сона эггара хьалха бехке хет района кулгалхой. ХІана аьлча, цкъа-дале, хатар ма хилланге а ший ханна оарц даьккхадац цар. ХІанз а цар дувцачунга ладийгІача кхетаде хала дац, беззача тайпара цу гІулакха уж тохабала а оарцагІбовла а лаьрхІа боацилга. Со валлац царга бала а бац, гІайгІа а яц ала. Со ала гІертар — доккха зулам хинна боахкача наха даьсса хабар пайдандац, моллагІчо дувце а. ВахарагІа беха кІалбисача наха практически гІо а новкъостал а эш. Таханарча дийнахьа цІенош деха бисача дезалашта чуІе цхьа палатка яц районе, уж дІачубахийта кийчъяь цхьаь цаІ моттиг яц. Во а дена боахкача наха массане а цхьанне оалаш санна йоах: «Оаха дех тхона таханеи, кхоанеи ца а ехкаш, Іалаьмате чехка керда юрташ Іояхка лаьтта хьахоададар, цигача доагІачоа, бахьанаш а ца лехаш, лаьттан доакъош хьадалар, цІенош хьалде эшаш йола гІишлон материалаш тхога йохка вІаштІехьдаккхар, уж хьалдилца чудаха палаткаш ялар. ТІаккха оаха Іа тІадалехьа, сага бала а боацаш, тхоашта фусамаш хьалъергъяр».

ТІаккха мишта кхоачашду боахамех баьнача наьха хьашташ? Юрт Іойлла лаьтта хьахоададара хьакъехьа хабараш дувцар мара хІанз а баь цхьаккха хоадам бац.

— Оаха хатар хиннача наха 160 гектар лаьтта дІалолда аьнна решени яьй, из Грозне Агропроме дІа а яхьийтай. Оаха лаьрхІачоа цигача раьза хуле, лаьтта дІалургда. Кхы тха де хІама дац, — яхаш бехказа яла гІерт Малгобекски АПО председатель А. Сосновская.

ТІаккха Агропроме раьза хиннаб хиннабац хьажадий шо, аьнна даьча хаттара жоп дала раьза хиланзар хьаким.

Малгобекерча кулгалхоша яхар бакъдале, лаьттан хьакъехьа Агропроме каьхаташ дІадахьийта шин кІира дІадаьннад. ХІанз санна мара цар йоакхо ца йой, уж Агропромерча бюрократий кабинеташка дадаш кхы а дукха кІираш а бетташ а дІагІоргда. Цхьаькха а да. Кердача юрта лаьтта белгалдаьккхачул тІехьагІа геологаш цигача юрт хила мегаргйий ца хьажача болх дІаболабе бокъо яц. Цу гІулакха а ма дезаргдий кІираш а бетташ а. Иштта леллаше а Іа хьатІакхоачаргда. Дукхача наьха фусамаш а йоацаш ІанкІала баха безаргба. Из цхьаккха дича а хилийта йиш йолаш хІама мичад.

Цул совгІа, фусамех бехача наха хьалуш ссуда а дац. Из деха бахараштa луш дола жоп лоаца да: «Сбербанке цхьа сом ахча дац». ХІама нийса леладеш хилча, цІенош дехача дезалашта хІанзле страховка дІаенна хила езаш яр. Из гІулакх бюрократически мазаша чакхдалийтац.

Цхьаькха цхьа проблема а я укхаза белгалъяккха езаш. Іаламо хатар даьраштa юкъе дукхагІа бараш «Малгобекнефть» НГДУ болхлой ба. ТІаккха фу де лаьрхІад цун кулгалхоша шоай нах фусамашца Іалашбара хьакъехьа?

— Тха хьадеш латташ 100-квартирни цІа да. — йоах цар. — Из хьадаьдаьлча цучу дІачуховшабергба оаха фусамаш йоацаш биса дезал.

Цар дувцачо дагадохийт цхьа гІалгІай кица. Ше сесаг хьоасташ мара аьннад йоах: «БІаьсти хьаяьлча жа дажа гІоргда, цар тха пицкхегІа дІалатаргда, из аз хьа а лохьдаь, хьога маша а байта, из базар тІа бехка а бехка, хьона кІархаш эцаргба». Изэамо хоза дийца а де йиш йоацар дергда аьнна а нах хІанзарчоа дІатебе гІертачоа тара да НГДУ кулгалхоша дувцар. Дика дар цхьан-шин бетта из цІа хьалдаь доалаpe-м. ЦІенхаштта аьлча, из вІаштІехьдала таро йолаш хІама дац. Вай дувца цІа хьалдоладаьд шин шу хьалха. ХІанз а пенаш хьалдетта а даьннадац. ТІаккха цхьан шин бетта хьалдаь мишта даргда из? Цул совгІа, цу объекте болх богапхьнда борал санна мара дІабодаш а бац. Заказчика подрядчик бехке ву, подрядчик заказчик бехке ве гІерт. Цул толаш дац укхаза цхьаккха а 100-квартирни цІа хьалдеш латтача объектера хьал а. ХІанз санна мара болх дІа ца боде, из а Іа хьатІадалехьа кийча хургдац. Иштта чоалхане сурт да хьагуш дар.

Іаламо чІоагІа зулам даьд наькъашта. Лаьтта Іотакхача хана уж дукхханахьара дохадаьд. Из наха геттара Іоткъам беш хІама да. Амма, наькъаш тоадечара болх, бакъдар аьлча, ледара лел. Из болх леттІа хьабе низ бола техника еза. Из укхаза тахан тоъаш яц. Эшачунга хьажача кІезига я «Скорая помощь» яха машинаш а.

Цхьаькха хІама а да наьха сагот деш. Ерригa районхица Іалашъеш йола резервуараш лакхе босагІа латт. КІеззига лаьтта Іотокхе уж ахка гІоргйолаш я. Цецвоаккхаш да из хатар ца хилийта укхаза хьадеш цхьаккха хІама доацилга.

Эшараши де дезараши укхаза дукха да, уж дийца а варгвац. Къамаьл хадаш са безам ба цІаькха а керттера дар белгалдаккха. Из да: цІенош а деха бисача наха ханаш а ца ехкаш, Іалаьмате чехка лаьттан доакъош дІадалар, страховкагІа царна доагІар дІакхачийтар, гІишлон материалашца, ссудашца уж Іалашбар, цІенош хьалдилцца чуІе царна палаткаш хилийтар.

Д. ОСМАНОВ.

КХОАНА ФУ ХУРГДА?

Укх тІеххьарча хана наха шоайла дукхагІа хетт: «Лаьтта текхача районашка фуд хой шоана?» Халахете а, цу хаттара берригаш раьза хургбола жоп дала йиш йолаш дац хІанз а. Масала, Советски районе хІара денна хІана дац, аьнна, дукхагІа хул лаьтта текха юрташ. Селхан тха корреспондента къамаьл хилар «Ленинхо» яхача районни газета редакторца Алиев Увайсаца. Цо аьлар:

— Токхамаш хиларах таханарча дийнахьа доккхий зенаш хиннад тха районерча нийс юрта. Царех я ЗІамига а Йоккха а Варанды яхараш, А. Шерипова цІерагІйола юрт, Урд-юхой, Борзой, Сюжи, Лакхера Дай, Тазбичи, Итумкале. Цхьабакъда, къаьстта доккха во тІакхаьчад ЗІамига Варанды яхача юрта бахача наха. Укхаза кхерамеча моттиге да кховзткъе итт гаргга цІа. Ялхворхl ди хьалха цигара ЧІишкерча пионерски лагерашка дІабигаб 46 дезал, ворхІ дезал шоай гаргара нах болча дІатарбеннаб. МоллагІча хана токхам хила тарлуча зоне 144 дешархочоа лаьрхІа школа, юрта Совет чуйола цІа, тика, библиотека, клуб я.

— ЗІамигача Варандера ЧІишкарча пионерски лагере дІабига нах малагІча хьале ба хой шоана?

— Дукха ха йоаццаш райисполкома председателаца С. З. Мусостовца «Горный воздух» яхача пионерлагере хиннав со, — аьлар Алиев Увайса. — Массехк корпус кийчъяьй стихийни зулам хиларах шоай фусамаш а йита арабаьннача наха. ЗІамигача Варандерча юкъерча школа хьехархоша берашца шин сменагІа занятеш ю. хІаьта берригача наха дийнахьа кхозза мах боацаш даа хІама лоаттаду. Лагере хьабоалабаьча переселенцашта вахара эшаш дола хьалаш вІаштІехьдоахача доккха новкъостал дир облсовпрофа председатела Г. Г. Олейникова, гІишлошъеча организацей болхлой профсоюза обкома председатела Х. У. Мантуева, ПСМО ЖКК начальника Б. С. Евлоева, кхычар. Наха доккха баркал оал «Горный воздух» яхача лагера начальника Ш. Авдаевна, завхоза Д. Хаджимурадовна, районни больница керттерча лора Г. Салгириевна.

— Вахарах беха арабаьннача наха фу йоах?

— Райисполкома председатела С. Х. Мусостова а са а къамаьл хилар дукхача нахаца, — дІахо дувц У. Алиева. — Цар дег тІара баркал йоах ханна баха шоашта моттиг вІаштІехьъяккхарах, шоай йоакхо ярах. Цхьабакъда, цар хетт кхоана фу хургда тхох, мича гІоргда тхо? ХІаьта цу хаттараштa сихха жоп ца делча даргдац. Наха ха деза шоаш мичахьа бахаргба, шоашта фу новкъостал дергда. ХІана аьлча, юрта юхебиса 48 дезал кхоана арабаха безаш хуле, мича бугаргба? ХІаьта хІанз пионерски лагере дІатарбеннараш а дукха ца говш цигара арабаланза боврг мичаб...

ХІаьта а нах беха бац. Царна хов шоаш цхьаь бутаргбоацилга. Царна гу районни а республикански а партийни, советски органаша, тайп-тайпарча ведомствай кулгалхоша, республика къахьегамхоша шоашта ду новкъостал, хІаьта царна массанена дег тІара баркал а оал.

М. МУСИЕВ.

КХАЧАН ПРОГРАММА — ГОРОДО А ЮРТО А ЦХЬАНА КХОАЧАШЪЮ

Грозненски городской партийно-боахама актива собранера

Укх деношка хилар Грозненски городской партийно-боахама актива собрани. Цига бар парте горкома членаш, членалла кандидаташ, городера йоккхийчу предприятийн парторганизацийн секретараш, предприятийн кулгалхой, республикин цхьайолча районашкара КПСС райкомийн хьалхара секретараш, совхозийн директораш, колхозийн председателаш.

Собране дийцар городе бахана нах кхачанца Iалашбелга хьокъехь дола политически декхарш кхоачашдечарца городера предприятийн организацийн лоархIам лакхбара долчу партийни, советски, боахама органий декхарех дола доклад йир КПСС Грозненски горкома хьалхара секретаря В. А. Куценкос.

Лоацца дийцар докладчика Белгородски областерча городен юртен бувзама хьакъехьара опытах. Цу опыто хьакъехь из бувзам лерттIа вIаштIехьбаккхарах укхаза дулх даккхар 20 процент лакхденнилга. Итташ миллионаш сомашца лоархIам да город Белгорода юрта деш дола новкъостал, ништта да цунах горожанашка юкахоачар а.

Кхаь шера лаьрхIа кийча яь Грозненски горсовета есца чIоагIъяьй вайцига кхачан программа. Городаш юрта юкъера бувзам керттера дакъе лоаттабу: гIонна дола боахамаш йоккхийча предприятешца вIашагIдоккхар, колхозаштен совхозаштен материально-технически новкъостал а деш оттадаьча договорашца хьежжа кхачан продукташца юхааттаттадар, бахача наха сомийн хьасийн бешаш лелае участкаш дIатедар.

Цу лостамегIа болх городе мишта вIаштIехьбаккхаб дийцар дIахо докладчика.

«Грознефть» объединене, «Грозтрубопроводстрой» тресте, «Красный молот» заводе, кхычаха хьалда а кортабаьлаш а лелаб дрдолча боахамаш вIаштIехьдаккха болх. Укхаза цу балах хьахуларг цар гуш да. Шоай коллективашта кхачан продукташца кийна дукха хIама йотIакхет цу предприятешка. Цунца цхьана йолаш я из гIулакх тесса леладен, кхыметтел вIашагIдехха гIонна дола боахамаш теркал ца деш дита а предприятеш.

30 совгIа предприяти я городе 3 эзар сомагара 10 эзар сомага кхаччалца мара совхозащцеи колхозащцеи договораш оттаданза. Ховш ма дий кхачан продуктащца баха нах Iалашбелга керттерча дакъе из продукци хьаяккхарга дIайохийтача материальни ресурсех тийша долга. Юрта боахамащца оттадаьча договорагIа доаггIаш дола материальни новкъостал деча предприятешта дулх, шура, баьцадаараш, сом лоаттабелга вIаштIехьдаккха коллективаш городе йолаш я. Из никъ шинна а оагIонна (города а юрта а) пайдане а могабеш а ба.

Цхьабакъда, тIатеIIа из гIулакх дIахьош яц городера дуккха предприятеш.

Город Грозне бахача нахах хIара шоллагIбола дезал сомийн хаьсийн бешамашта лаьрхIа участок е ший цIенна юхера участок йолаш ба. Цунах доккха новкъостал хул цхьайолча кхачан продукташца, къаьстта баьцадаараши соми санна ярашца, баха нах Iалашбара. Цигара йоаккхача продукцех бIаьш тоннаш тIакхет городе баха нах продукташца Iалашбара. Цу тайпара участкаш лелае безам болаш нах кхы а дукха ба городе. Цудухьа ма могга сихагIа уж царга дIакхоачаргйолаш вIаштIехьдаккха деза гIулакх.

Къамаьл даьча КПСС Заводской райкома хьалхарча секретара В. М. Данилеца белгалдаьккхар районерча предприятешка гIонна бола 16 боахам вIашагIбеллалга, районе бахача наха лелаеш 14,5 эзар сомийн хаьсийн беш я. Из бахьан долаш баха нах кхачан продуктащца Iалашбара тIакхийттар хилар соахка хIара болх беча сага лаьрхIача дулх 5 килограмм, шура 1,2 килограмм, дуккха баьцадаараш, сом, чкъаьра. Цхьабакъда, лийрхIачунца нийсдича из геттара а кIезига да.

— Сунженски районерча дуккхача боахамащца договораш оттадаьд тха районерча предприятеша вIаши новкъостал дергдолаш, хIаьта боахамаши предприятеши хIанз укх сахьате вIаши барта йолаш дIа а хьу из гIулакх, цхьабакъда цунах а кхоачам хургбац, — йоах оратора; — сона хетачох нийса хургдар рентабельни доаца цхьадола юрта боахамаш йоккхийча предприятешта дIаделча. Из перспектива йолаш хIама хет сона.

«Красный молот» яхача завода директора Г. М. Мусалимовс дийцар цхьадолча юрта боахамаша царца хьалхагIе а оттадаьча договорегIа завода коллективана из кхачан продукташца Iалашъ еш дикка новкъостал даь хилар. Укх шера заводо «Шалинский» совхоза 500 эзар сом деннад чуттадаь кхаба кагий доахан эца. ТIехьагIа совхозо завода дулх лоатта дергдолаш.

«Зори Кавказа» яха совхоз шийн цхьа отделене заводана дIалла дергIи я. Бахьан долаш республика Министрий Совето кIезигIа хьоахадалар бакъахьа дар.

Заводо ништта договор оттадаьд «Родина» яхача совхозаца цо заводе баьцадаараш дохкаргдолаш, хIаьта заводе болхлоала лаьрхIа маьхк ергIолаш гIулакх вIаштIехьдаккха а лерхI.

Гуш ма хиллар, машиностроительни заводо цIенхаштара теркам тIабохийтаб лелалур коллектив кхачан продукташца дикахьа дергIа гIулакх, бакъда цунна хадданза гIо де деза город партийни а советски органий а оагIонгахьара.

Баха нах кхы тIа кхачан продукташца Iалашбара деш долчох, из лоархIаме дош доггIача тайпара дIададахьара де дезараш, цига долаш дола кхоачамбоацараш сихагIа дIадаара хетадаь а цу хьаькъехь хьалда предложенеш телаш а къамалаш дир собране «Промавтоматика» НПУ генеральни директора заместитела А. В. Молдавске, халкъа депутатий Старопромысловски районни Совета исполкома председатела Х. М. Дзейтова, Грозный дело машиниста А. И. Луганске, Грозненски производственни товарни контора оператора О. А. Елфимоваc.

— Кхачан продукташ дукхагIа яхара гIо деш долча боахамашта, гIонна дола боахамаш вIаштIехьдохкаш йолча предприятешта, организацешта дIалла лаьрхIа хьакъоастаь бIаьш тоннаш металлоконструкци, бIаьш кубометраш херх хьенха хьу, паркет, кровельни материал кийчьа оаха, — аьлар къамала даьча «Чеченингушснабсбыт» объединене начальника Р. А. Томасова. — Цул совгIа кровельни материал республике кIезига кхачарна дера тIа оаха лаьрхIа хIада шифер арахецаргIйолча моттиге гIулакх вIаштIехьдаккха.

Массех предложени а йоалайир оратора. Масала, юрта боахамашка дукхагIа терко е еза производственни процессашта механизации автоматизации яра. Из гIулакх мела леладу дукккхача боахамашка, хIаьта хIанз эттача хьалагIа цига чIоагтIа гIо де таро йолаш а я городера предприятеш.

Городе баха нах кхачан продукташца кхы тIа Iалашбара цхьабола болх городерча предприятешеи юртарча боахамашеи беш бале а партийно - боахама актива собране белгалдаьхар цIенхаштара кхоачамбоацараш. Юрта деш дола шефски новкъостал хIанз а геттара кIезига да, хIаьта йолаш йола таронаш дукха я. Цу гIуланха дIадохийташ дар республике 0,16 процент мара дац цу отрасле дIайохийтача ерригача капитальни вложенеех. Из Белгородски областерчул бIаьзза кIезигагIа хилча маца тоалургда гIулакх.

Цхьайолча предприятеша колхозашка а совхозашка а керда объекташ хьалъяран йолаш яршта реконструкци яран дуккха ахча дIаухийт, цхьабакъда цунах юхахьадоагIар геттара кIезига да. Из вIалла а нийса дац. Кхыметтел актива собране чIоагIъяйта оттаьча мероприятеш тIа дукха моттигаш яр предприятеша ништта дукха ахча дIадахийтача царна кIеззига мара юха кхачан продукци ца луш а е вIалла ца луш а.

Активе собране дакъалоацаш аграрникаш хилар теркал а деш собране белгалдаьккхар хьалхехьчул тIехьагIа лаьттанцара йоала продукташ дукха йоаелга дIадаккха дезаш хилар, доакъар кийчдара а кийчдаьчул тIехьагIа цунна доалдара а гIулакха дукхагIа терко е езалга, тепличн боахама дIахо дегIабоалабе безилга, гIонна дола боахамаш шерде дезилга. Цхьаькха хIама а да хаддаза бIарг тIалоаттабе безаш. Шера вай республике пачхаьалкхен фондашкара юрта районашта дIаухийт 15 эзар тонн коартол, 30—35 эзар тонн шурий продукташ, 40 миллион фуъ, 7 эзар тонн баьцадаараш. Уж продукташ хьалкхее а хьаяха а йиш йолаш я, практически, республика ерригa районаш. Из ништта долга дIахьекхад Надтеречни районо. Укхаза йоаггIаш йола кийчо яьй юрта боахама ерригача продукташца районе баха нах бизза Iалашбергболаш. Из чIоагIа лоархIаме да.

Партийно - боахама актива собране дакъа а лаьцар къамаьл а дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIча секретара Д. Г. Завгаева.

Дийцача дешах йоаггIаш йола резолюци тIайийцар собране.

С. КОТИЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссешка

Планово - бюджетни комиссей, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета промышленностеи, транспортеи, бувзамеи комиссе цхьана ль заседани хилар. Цига дийцар бархIазлагIа хержача НГIАССР Лакхехьарча Совета VI-ча сессе соцамо дIадеххача бесса «Чечениншхлебопродукт» маьхкапродуктай республикански производственни управлене предприятешка социалистически доалахье лораяра дош.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссеша НГIАССР Лакхехьарча Совета VI сессе соцамга хьежача белгалдир маьхкапродуктай республикански производственни управлене предприятешка социалистически доалахье лораяра балха юкъе дукха кхоачамбоацараш хилар.

Еш йола ревизеши лоаттабу тIахьожами хIанз а кIезига пайда луш ба, пачхаьалкхен дисциплина дIахойодача хана чIоагIъяра дIадеххача боараме дац.

Финансово - боахама подведомственни предприятешка еш йола комплексни документальни ревизеш программа йоацаш дIаькхухь. Материальни маьхаленаш махбечен снабженчески организацешкара хьаэцарца ювзаеннача операцешта духьалара тIахьожам лелабац.

Ревизешта юкъе боалабац общественноста, къахьегама коллективай викалаш, халкъа тIахьожама посташи группаши. Общеревизионни предприяте производственни совещанешка ревизе баь болх гласность йоацаш бус.

Ревизей материалашка ши кIира далалехьа хьажара порядок телхаю. Иштта, Аргунски маьхкапродуктай комбинате яьча ревизе итогашка 23 ди даьлча, хIаьта Ермоловски — 24 ди даьлча хьежар.

Управлене подведомственни предприятей цхьаболча кулгалхоша хIанз а Iалашдаьдац машиннаькъий вагонех лерттIа пайда эцилга, вагонаш йоаггIача боарамах хьал ца юзаш моттигаш а хул.

Гудермесски реалбазагара 1987 шера 1 октябре денз 1988 шера 1 октябрага кхаччалца 17,2 эзар сом штраф яьккхай, цунца цхьана боахамгара хьанийцача ялатах ший ханнахьа мах дIа ца баларах 14,7 эзар сом, отгрузка яра план кхоачаш ца ярах 1,2 эзар сом, вагонаш йоаггIача боарамах хьал ца йизарах 1,1 эзар сом.

Грозненски реалбазагара 1987 шера вагонаш дукха лоаттаярах 17,7 эзар соми, автотранспорт лоаттаярах — 38 эзар соми штрафаш яьхай. Бехкебарий чотагIа хинна зе меттаоттадара даь хIама дац. «Къахьеганза йоахача дохо-дашца лоаттабу къовсам чIоагIбара хьакъехьара» СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указах «Практике пайда эцилга дIахо а тоадара Нохч - ГIалгIай АССР советски а боахамий а декхарех» бола НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума соцам кхоачашбелга Iалашдаьдац управлене кулгалхоша. 1988 шера 30-ча мае яьча ревизе актах Аргунски маьхкапродуктай комбинате гIолла Аргунски АТП автотранспортах пайда эцара 10 эзар сома маьха приписка гучаяьлар. ПМК-920-гара хьанийцача 700 сом мах болча 10 тонн кIора учетагIа оприходовани яьяц.

Дуккхача предприятешка мела латт ведомственни ха дара болх, цудухьа моттигаш я маьхкапродукташ лечкъаеш. Иштта, 1988 шера управлене алхха шин предприяте цу тайпара 15 моттиг хиннай, 17 саг юкъе а волаш. Царгара хьаяьккхай хьоареи крупайн 482 килограмм, комбикормай 30 килограмм.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссеша НГIАССР маьхкапродуктай управлене предприятешка социалистически доалахье лораяра болх кхоачамболлаш оттабаь ца хилар белгалдаьккхад. Цунца дувзаденна могадаьд депутатски кийчон комисси вIашагIйоллилга, управлене предприятешка социалистически доалахье лораеча, учет еча этта хьал кIоаргга тохкилга цуна тIадилла.

Иштта могадаьд управлене предприятешка болх беча бухгалтерски кадрай состав мегаш хилар тахка а.

* * *

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета агропромышленни комплексагIа йола комисси ший аргIанарча заседане хьежай «Чеченингушводмелиорация» яхача объединене мелиоративни системаш болх бе йолаялийтара пятилетка 3 шера пачхаьалкхен планови декхараш кхоачашдара, технически боарами хинбоахама гIишлоний дикал лакхъяра, хин ресурсех рационально пайда эцара дешага.

Комиссе белгалдир «Чеченингушводмелиорация» яхача объединене Кхачан программей мелиораце йIаьхача ханара программей кхоачашъеча белггала болх баьлга. Хий декхачеи докъадаьчеи лаьттай майдаш 12-ча пятилетка 3 шера 6 эзар гектарага дIакхоачаяьй, реконструкци а яь мелиоративно тоадаьд 26 эзар гектар, хьаяьй 230,2 километр хинпровод.

Цунца цхьана, заседане дийцар «Чеченингушводмелиорация» яхача объединене ший балха стиль, формаш, методаш КПСС XXVII съездо дIадеххача тайпара хувцара сухалбеш ца хилар. БоаггIаш бола теркам тIабахийтац хьаяь йолаш йолча мелиоративни фондах пайда эцараи, цун хьал дикагIа хилийтараи, комплексни мелиораци яра, гонахьара Iалам лорадара.

Объединене массаза кхоачашъяц хий декхача лаьтташта комплексни реконструкци яра планаш, хьалъеш яц догIан хьисапе хий детта объекташ, химмелиораце балхаш деш дац.

1986—1988 шерашка кхоачаш ца деш дисад юртбоахама лаьрхIа магистральни хинпроводаш хьаяьяхара планови декхараш. ДукхагIйола сооруженеш дукха кхоачамбоацараш а долаш болх бе йолайолийт. проекташка дукха хул къаенна решенеш. Депутатий саготдеш да цхьаькха цхьа хIама. 1984 шера Алханчуртски канала Малхбоалеи оагIорахьара 3000 гектара тIа хий дулла система болх беш яц тахан а тIехь. Цун бахьан — во хьаяр а лоха боарам болаш проектировани во яр а. Из бахьан долаш болх беш яц Сунженски дукъ тIарча даьгIенашта хий дулла объект а.

«Чеченингушводмелиорация» объединене мела кулгалду хин ресурсех рационально пайда эцара. Хий дIаахийтара боарам оттабаьбац, боагIа тIахьожам лоаттабац хих пайда эцара планаш кхоачашъяра. Республике хIара шера доаду 200 млн. $м^3$ совгIа хий.

Дукха кхоачамбоацараш да кадрашца беча балха юкъе а. Уж дукха хувцалу. Болхлой жилищни хьалаш тоадара болх эсала лел.

НГIАССР Лакхехьарча Совета агропромышленни комплексагIа йолча комиссе «Чеченингушводмелиорация» объединенена могадаьд парте XXVII съездеи, КПСС ЦК мартовски (1989 ш.) Пленума соцамашца хьалхле а лелаеш, республика балхаш делга тоадареи планировани яреи мероприятей система оттае.

Экологически дIадехараш кхоачашдар духьа Iилман ларда тIа хинбоахама гIишлон дикал лакхъе.

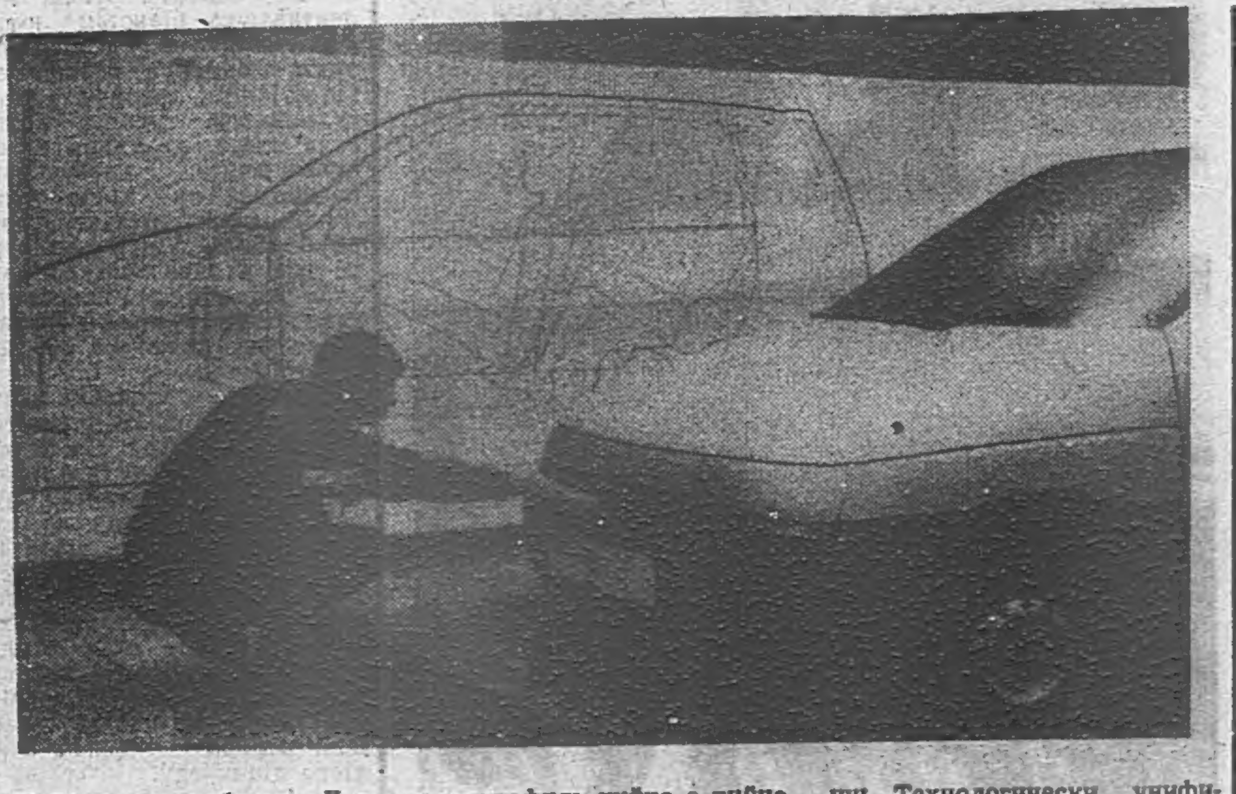

Куйбышевски область. Легковой автомобилашта спрос айелара тенденци мехка чIоагIлуш латт. ХIаьта, лелаеш аттеи, экономичнии, паргIатеи, яйгеи йолча къаьстта эIамагIйолча классай машинех лаьца дувца а дезац. Кхаь заводо — ВАЗ, КамАЗ, Серпухове — шерара программа 50 эзар машина а йолаш, арахецача автомобилаша из проблема къоастаергьяц. Цудухьа, Елабуге хьалъеш йолча тракторни завода профиль хийца а хийца, шера 900 эзар микролитражкаш арахеца лархIар чIоагIа лоархIам болаш да.

Завод хьалъеча юкъа вазовски конструкторашти дизайнерашти хьалхашка автомобиль арахеца кийчъяра декхараш оттадир. «ОКА-1111» — иштта цIи йолаш хургья керда машина — тIера дукха йоккха йоацаши, чура паргIатеи, «Жигули» 8-ча модела боараме динамически характеристикай йолаши. Технологически унификаце принципах хьае лаьрхIай из.

ВАЗ-а исторе чухь духхьашха массови микролитражкай проект дуккхача, тайп-тайпара йолча Дизайн-Центра коллективаша цхьан техзаданех хьаяь я. Конкуренце энтузиазм хьайир.

СУРТА ТIА: дизайнер Зубков Михаил кузова тIеххьара корректировка еш ва.

М. МЕДВЕДЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

НОЖАЙ-ЮРТОВЦИЙ ГIУЛАКХАШ

Хатар хиннача наха шоашта дулуш дола гIо деш ба республикера къахьегамхой. Царна новкъостала банкашка хьайниллача счеташка хьожаде ахча вIашагIдетт предприятешка, дешара заведенешка, кхыча учрежденешка. «Автоспецоборудование» цIи йолча завода къахьегама коллектива совето яьча вIадагIа 5 эзар сом СССР агропромбанка Веденски отделене номер 000700220 йолча счета тIа хьожадеш я предприяти. «Красный молот» завода къахьегамхоша 20 эзар сом диллад жилсоцбанка номер 100700310 йолча счета тIа. ХIанз кхы а 20 эзар сом Старопромысловски промстройбанка отделене спецсчета тIа хьожаде лаьрхIа ба укхаза. Радиотехнически заводо, дуккхача кхыча предприятеша хьежаду хатар хиначарна ахча. Цхьабакъда, халонаш кхаьчача наха геттара дукха гIулакхаш эш.

ХIанз а текхаш да Ножай-Юртовски, Малгобекски, Веденски, Советски районашка лаьтта. Кхычарел дукхагIа зе Ножай - Юртовски района хиннад. 78 километр наькъаш, 31 километр электрически линеш, 11 километр бувзама линеш, Iалаьмате дукха производственни гIишлоши бахача наьха цIеноши дохадаьд укхаза тонкамаша. Района 80 миллион сом гаргга зе хиннад. Чуваха фусам а йоацаш 8115 саг висав хIанзарчоа. ХIаьта геологаша баьча хоамагIа доккхий тохкамаш кхы а хургдолаш да, цудухьа уж нах а дукхагIа хургба.

Во хьал да хатар хинначарга. Царех дукхагIбараш шоай гаргара нах болча Iеш бале а, баха моттиг а йоацаш ара бийсаш йоахараш а ба. Йохаяьча районашкара баьхка нах ба Исти-Су а Джалка йисте а. Хий а бIайха кхача а, кхыметтел чатараш а йоацаш багIа уж. Из геттара тамашийна хет. Москвера яйта 1500 чатар Грозне уллаш йолга а 8 походни кухне Ножай-Юрта йолга а белгалдича.

ЦIенош доацаш бисача дезалашта лаьтташ декъаш дале а, хатар хиначарна эшшача тайпара сиха дIадодац из гIулакх. Уж лаьтташ дийкъа даьлча цар тIа цIенош хьалде гIишлон материалаш енна е ссудаш денна малагIа новкъостал хургда ховш дац наха. ХIаьта кхыметтел страховкаш а хьа ца кхоачача царна теша хала да из новкъостал кхоачаргхиларах.

Ножай - Юртовски района кулгалхоша хатар хиннача наха эггара чIоагIагIа эшара ахча да йоах. Из-м бакъ а хургда, хIана аьлча, тIеххьара кепиг а дехка дукха дезал багIа укхаза. ХIаьта из ахча вIашагIтохара агитационни болх дика лелабац республикански органаша.

Токхамаш доладенна бутт совгIа ха я. Кхерамеча моттигашкара нах арабоахача хана а кхычахьа цар хIамаш дIакхухьаш а шоай бехктокхаме гIулакхаш дика леладора районерча партийни а советски а органаша. Цхьабакъда, тIеххьарча хана шоай болх лаьгIбалийтаб цар, вешта аьлча, хIанз укх сахьате ледара леладу цар шоай боахамегIа бехача наьха хьашташ кхоачашдара гIулакхаш.

Ч. МАНОЛИС.

Профсоюзи къахьегам лорабари

ЛОЗАВАРАХ САГ ЛОРАВАР

Производстве нах лозабеш дукхагIа моттигаш хул Сунженски а кхыча а РАПО боахамашка. Къаьстта дукха а ла йиш йоацаш а хул уж Сунженски районни агропромышленни объединене предприятешка, колхозашка, совхозашка. ДIадахача шера цIаьхха дукхагIа хилар нах чIоаггIа лозабеш а материальни зе деш а моттигаш. Тайп-тайпарча бахьанашца кхашка, предприятешка, наькъашка вийра 6 саг. Из хилара бехк ба къахьегама хьалаш тоа ца деча цхьайолча предприятей, колхозий, совхозий кулгалхой, специалистий, профсоюзни комитетий. Из эггара хьалха доагIа «Серноводский» совхоза, «Красная Армия», «Победа» яхача колхозашта, кхычарна. Производственни травматизма профилактика болх укхаза система йоацаш бу, цхьа хIама эттача мара биц. Болх беш болча наьха къахьегам лорабара, новкъа лелара, производстве болх бара правилаш, нормативаш формально Iомаю. Водителий квалификаци лакхъяц, транспортни средствашта боагIаш бола тIахьожам лоаттабац. Каст-каста нийслу технически ца хьожаш транспорт арайоалийташ, водителашта свидетельстваш ца луш: ХIаьта дийнахьа болх чакхбаьлча ше лаьттача юхайоалаяц.

РАПО йоагIаш йола анализ яц производственни травматизм хилара бахьаний, подразделенешка саг лозавар лечкъаду. ДукхагIдолча боахамашка кхерамзлеи хьалаш дац, профсоюзни комитеташа, профсоюза райкомо кулгалхошкара доагIар хьадехац, къахьегамхой хьашташ лорадара йола шоай бокъонаш кхоачашъяц. Геттара лохача боараме кхоачашъеш я «къахьегам лорабара соглашенеш», къаьстта коллективни договора тIара яраш. Къахьегама хьалаш лорадара, санитарно - бытовой хьалаш тоадара комплексни - планаш кхоачашъяц. Из бахьан долаш хьалхарчул дукхагIа хул производственни травматизм. Къахьегама хьалаш тоадарга хьажа ма боагIара хьажац дукхагIбола кулгалхой. Хьалъяц ремонтно - механически мастерскеш, технически гIулакх дара пункташ, машинаш латта йIайха моттигаш, йолаш йола мастерскеш элементарни дIадехараша ма яххара яц, йоагIаш йола санитарно - бытовой помещенеш яц, хIаьта душевойш Iай болх бара кийча хилац.

Бехктокхаме болча наха шоай де дезар кхоачаш ца дар бахьан долаш нах производстве лозабаь, кхыметтел боабаь а масалаш доаладергда аз. 22 июне Кирова цIерагIча колхоза тракториста А. Н. Щетина корта бохабу малар менна веха а волаш, трактор хоарцайир, цунна кIал а ваха велар, хIаьта боахама 3875 сом зе дир.

Къахьегама кхерамзле ца лораяр бахьан долаш «Путь к коммунизму» яхача колхоза комбайнер Л. А. Хаданов хала лозавир. Из бахьан долаш бехктокхаме вар къахьегама кхерамзле лораяйта декхарийла вар.

2 сентябре Краснодарски крае водаш новкъа вийр «Серноводский» совхоза водитель Х. У. Масаев. Из санна дола хIама кхы ца хилийтара дола гIулакхаш тIехьа а ца доахаш де доладайта декхарийла бар РАПО, профсоюза райкома кулгалхой, боахамий профсоюзни комитеташ.

Из даь даларе, водитель венна ши кIира а далалехьа, 14 сентябре шина еха вуврг-вацар «Серноводский» совхоза тракторист. Цун бахьан а дар къахьегам лора ца бар, кулгалхоша вIалла тIахьожам ца лоаттабар.

«Красная Армия» яхача колхозе ца йоагIа прицеп тIехьайийза, кхерамзлен правилаш толхаярах вийр тракторист-машинист Х. В. Боков.

9 октябре новкъа райагроснабеи ПМК-аи автомашинаш Нестеровски станице вIашагIкхетарах вийр «Победа» колхоза зоотехник И. Мархиев, хала човнаш хилар ПМК водитела Балаевнеи цунца хиннача пассажираи.

Травматизма гIулакх профсоюзни органий сатем боабеш да РАПО кхыча боахамашка а, агропрома профсоюзни обкома дувца хIама хинна дIа а эттад. Геттара лохача боараме ба НГIАССР Госагропрома къахьегам лорабара служба организаторски болх, ледара тIахьожам лоаттабу из вIаштIехьбаккхара.

Госагропрома а РАПО а кулгалхоша къахьегам лорабара болх во беш хилара теркам тIабахийтаб. Новкъа лелара кхерамзле хилийтара, травматизма профилактика лелаяра доагIар дац.

Къахьегам лорабеча цIенхаштта гIалаташ дувлийтарах, производстве травматизм хиларах бехке беш, тIехьагIа из санна дар шоашта могийтаргдоацилга дIахайтад «Серноводский», «Гребенской», «Ойсунгурский» совхозий директорашка М. Н. Батаевга, Э. Г. Идрисовга, Ч. Г. Осмаевга, «Красная Армия» яхача колхоза председателга Л. П. Ясинецкаяга.

«Серноводский» совхоза мехотрядеи гаражеи къахьегам лорабара гIулакх тракторист Чабдарханови водитель Масаеви вувш во оттарах Сунженски РАПО кулгалхошта, профсоюза райкома тIадиллад дIахо йодача хана совхозе керттера инженер А. С. Амаев, гаража заведующи Д. Д. Мейриев, мехотряда бригадир У. З. Улубаев, профкома председатель М. С. Эснукаева шоай балха тIа бита мегаргба-бац хьажа.

Профсоюза обкома президиумо оттадаьр массанахьа а кхоачашдац, хIаьта моттигашка профкомаша кулгалхошкара доагIар хьадехац. Къахьегам лорабара правилаш толхаяр бахьан долаш чах пачкаш еш вийр «Грозненский» совхоза кхоалагIча отделене болхло.

Хетаргахьа, тайп-тайпарча боарамашка кхоачамболлаш лорабаьбац къахьегам. ЙоагIаш йола кхерамзлен правилаш ца Iомаяйташ, оттаьча порядкагIа аттестаци ца еш цхьаккха болхло балха моттиге, машинаш тIа, механизмаш тIа вахийта ца воагIаш хилара хIара бригадиро, мастеро, бехктокхамеча саго уйла е еза ха кхаьчай. ЦIенхаштта доагIар хьадеха деза кхерамзлен техника правилаш телхаерашкара, болх ца байташ совцае еза телха механизмаш, машинаш. Къахьегам лорабара законодательство теркал ца деш бола кулгалхой шеко йоацаш балха тIара дIабаха боагIа, цар бехкагIа цхьа зе-зулам даладехьа. Корта бохабу малар менна волаш саг балха тIа витар вIалла магийта дагIац, иштта болх байта багIац телхача агрегатага, машинага, механизмага, водителашка медицински хьажа веза, цу долчача хIамана цIенхаштта тIахьожам лоаттабе беза, балха ди чакхдаьлча техника ший моттиге хилийта еза.

Коллективни договораш оттадеча хана профсоюзни комитеташа юкъедахьа деза къахьегама кхерамзле Iалашъергйола, къахьегамеи производственни бытеи хьалаш дизза Iалашдергдола гIулакхаш, уж кхоачашдара тIахьожам лоаттабе а беза.

Къахьегам производственни травматизм йоацаш хилийтар профсоюзни организацей керттерчарех цхьа декхар да.

Ю. АКСЯНОВ,
Нохч - ГIалгIай облсовпрофа къахьегам лорабара отдела заведующи.

Специалиста хьехамаш

Из ха деза

Нитраташ Iаламе хинна а хиннай, йолаш а хургйолаш а я. Уж йоацаш дунен тIа вахар а хургдац. ХIана аьлча, нитратех аммоний хьахул, цунах ший аргIагIа баьцовгIий, гаьний вахаре хиланза яргйоаца органически хIамаш, дийна мел долчун лард — белок а тIехьа.

Iалам массе хана хиннад сагал хьаькъалдолашагIа. ХIаьта гIожа, уйла ца ещ вай цунна юкъегIерталга цо ца декхаш дита а дитац. Товр деш мара цунгара котало яккха йиш яц, аьннад ший хана цIихеза волча Iилманхочо Ч. Дарвина.

ХIаьта малагIа да Iалама хIанз вай деш дола зулам? Азотни удобренеех хьахул нитраташ. Саг юкъе а ца гIерташ Iаламгара хьайеча царех, юхе хIама ца юташ пайда эц баьцовгIаша а гаьнаша а. Цхьабакъда, хьувкъам дукхагIа баккха гIерташ эшача боарамал тIех азотни удобренеш тувс вай кхашка. Уж сов дукха йолаш ерригаш чанхъяха а царех нитраташ, тIаккха белкови соединенеш хьае а кхоаяц баьцовгIаш, дIайийна культураш. Из бахьан долаш азотни удобренеех хьахинна дукха нитраташ Iов, ший аргIагIа царех белок хьа а ца хулаш кхачан продуктащца, доакъарца. ТIаккха уж сага, хьайба кер чу а кхаьче царех нитриташ хьахул. ХIаьта уж нитрател дохьаж санна тIкъаь иттаза кхерамегIа я сага а хьайба а организма, Садаха цунна новкъостал деш дегIаца йолча клеткашта чIоагIа Iоткъам бу цар. Иштта из нийсделча халла мара са ца доаккхалуш вус саг, хьайба. Иштта декх Iалаламо уйла ца еш цунах пайда эца гIертарах. Цхьабакъда, Iалама законашта мутIахьа а долаш, цун новкъостал де вай долалой, тIаккха нитраташа а пайда бергба вайна. Эггара хьалха лакхъе еза лаьтта леладара культура. Удобренеех пайда эцар — бIарчча Iилма да. Укхаза кхераме я моллагIа дилетантство, администрировани яр.

Минеральни удобренеш арахецара гIулакха дунен тIа хьалхара моттиг дIалоац вай мехко. Цудухьа хьа а яь лоаттаеча хана уж талхар кхераш шортта тосс уж кхай тIа, лакхе кабинеташка багIача, хIаьта удобренеех пайда эцарах лоадама хIама ца ховш болча кулгалхоша-бюрократаша команда а яле. Цунах хьахулар гуш а да.

ХIаьта юача хIамашца нийслу нитраташ кIезигъе йиш хулийта наькъаш дукха да. Хьалхарча аргIагIа де дезар да, ерригa агрохимически рекомендацеш ларде а нийеш, доакъош деш кхай тIа удобренеш яхкар. Кхыча тайпара аьлча, юртбоахама культурашта эш-эшача хана, кIезиг-кIезига кхоачийташ каст-каста тувса еза уж. ХIаьта, азотни удобренеш чакхъяха а царех белкови соединенеш хьае а баьцовгIаш кхувргдолаш, масала, баьцадаараш чуэца доладе деза ха хьатIа кхачалехьа диъ—итт кIира хьалха (баьцадаара тайпага хьежжа) юхасовцаде деза уж кхай тIа яхкара балхаш.

Кхачан продуктащца нийслу нитраташ дуккха лохъю, азотни ярашца нийсса эшшача боарамагIа фосфорни, калийни удобренеех пайда эцаро а.

БаьцовгIащца йолча нитратий боарам лохбара тешаме никъ—органически минеральнии удобренеех цхьатарра пайда эцар. Органикаца а я азот, цхьабакъда, селитраца йолчул дуккха кIезигагIа я. Из доацаш, органикаца йола азот, цунах минеральни хIамаш хьахинначул тIехьагIа мара кхаба йолалац баьцовгIаш. Из цар диетас дIадехар а да. ДIайийнача хIамашта дика кхача хул органически ярашца эшача боарамагIа фосфорни, калийни яраш эйича. Цхьабакъда, органика кхай тIа сов дукха йиллача, масала, хIара гектара тIа 100 тонн кхоачийташ, цо а дукха нитраташ Iоаю баьцовгIащца. Иззал удобрени пхезза дукхагIа дола кха хьаьнде тоъаргья хийцца. Цул совгIа, хIара гектара тIа 20—25 тонн кхоачийташ шуши шу юкъе а дуташ кхай тIа йохкаш хилча боккхагIа пайда а лургба.

Кхы а доккхагIа новкъостал ду баьцовгIащца Iовш йола нитраташ лохъяра минеральни удобренеша, кхыча тайпара аьлча, кхаш хьаьндара лаьрххIа йола культураш дIа а йийна тIаккха лаьтта аьха уж цунна кIала яхийтачул тIехьагIа хьахулача удобренеша. Органически ярашца нийсйича Iалама дукха унахцIенагIа я уж. Сидераташа органикас санна бIехдац Iалам лазараш хьоадеча бактерешца, оасарца. Цхьабакъда, халахете а, иштта пайдане дика гIулакх доллаше а вай автономни республике хIанзарчоа пайда ийбац сидеральни удобренеех. Лоацца аьлча, ерригa таронаш оарцагIъяха еза вай Iалам лорадара, кхачан продуктащца йола нитраташ ма хулла лохъяра. Цунах тийша хургья вай а хьахулача тIехьален а унахцIено.

В. СМИРНОВ,
юрта боахама химизаци яра проектно-тохкамаш ду Нохч - ГIалгIай республикански станце воккхагIа вола агрохимик.

Молхаш ца эша дарба

Дукха ха йоаццаш городе Грозне хьайнйллай «УнахцIено» яха кооператив. Цун кулгалхо я республике дика йовзаш йола, йоккха балха опыт йола лор Тангиева Адлал-Хьамида Хьава.

Кооперативо беча балхах а цунах наьха унахцIенонна боалача пайдах а лаьца укх деношка интервью йир Тангиевайца тха корреспондента.

— Наьха унахцIено лорая́ра, дарба дара шун кооперативо керттера лаьрхIа тIайица метод малагIа я?— аьнна шийга даьча хаттара жоп луш Iаддал-Хьамида Хьавас дийцар:

— Оаха керттера лоархIар дарбана йола моцал я. Бакъда, цкъа хьалха цу моцалах шийх лаьца дувца лов сона.

Моцало дарба деш хилар гучадаьнна да шрача Египта, Инде, Греце хана денз. Цунца дарбаш леладаьд жрецаша, йогаша, лорашеи философашеи: Пифагора, Гиппократа, Авицена, кхыбараша. Ховш да хьайбаша а шоаш цамогаш хилча, дерззалца хIама ца дуалга.

БоаррамагIа лелаеча моцало дарба деча йоккха эффект луш хилар белгалдаьккхад 18 бIаьшерене Московски университета профессораша Венаминовеи Спасскеи.

Iилманхоша гучадаьккхад моцало дарба деш дуккха а лазараш хилар. Царех да обмен веществ боарамагIа ца хиларца дувзаденнараш, дега - пхьаьнашта, дегIа цIонана хула, аллергически, кхыдола лазараш.

Иштта цу методаца дика дарба хул желудочно-кишечни тракта хиннача лазараштa а.

Швейцарски лор Парацельс моцалца дарба леладеш хиннав. Молхашца дечул дукхагIа дарба цунца дулуш хилар гучадаьннад цунна.

ХIаьта оаха тхоай кооперативе моцалца дарба дарал совгIа, цу тIа IотIатехай массаж, дарбан гимнастика, хица ю процедураш. Уж-м, бакъдар аьлча, оаха духхьашха еш яц. Цу тайпара дарба делга вай республике хинна деце а. Швейцаре, Германе, Франце, Америке, Австрале, кхыча дуккхача мехкашка хьайнйла дуккха а санатореш я цу методагIа дарба деш. Вай мехка а я уж санна йола тайп - тайпара моттигаш.

Цу хьисапе дарба Iилман ларда тIа деш хилара масал да цу хьакъехьа хьалхара монографи 1914 шера Швейцаре араяьнна хилар а.

ХIаьта укх тIехьарча 20—30 шера-м лоархIам боллаш дукхагIа хиннаб цу дарбан тIехьа бараш.

— Моцало дарба ду, аьнна хIана лоархI специалисташа? Организме малагIа хувцамаш хул цунца дувзаденна?

— Цкъа-дале, вай ювцаш яр боарамагIа лелаеш йола моцал я. ХIаьта цо дарба деш хилара лард я сага организма юкъера реактивность лакхлуш хилар, цо мамогга оарцагIбоаккх организм духьалъоттара низ. Моцал лелаеча хана тканеш дохаш хилар бахьан долаш, сага организм хьалъюз биогенни стимуляторех. БоаррамагIа моцал лелаеча хана организмацара дIадоал патологически хувцаденна дола тканеш, юхедус дукхагIа даха низ бараш, цунца дувзаденна тканеш къонлу.

Дарбан моцали психотерапии цхьана лелаеш хилча, цунах сага шнй тайпара психобиологически тренировка хул.

Моцала лоацца курсаш чакхйоахилга алкоголь, гIаьле увзар, сов дукха хIама даар санна йола во оамалаш ца хилийтара профилактика я. Кер мецо лоаттабеча хана хьалхарча даькъе углеводни запасех пайда нйбу, цул тIехьагIа пайда эц махьарах, из энергетически ганз хиларах тарра. Организмера еррига а шлакаш отбросаш санна дIакъаст.

— Массанена а е массадолча лазара а цхьатарра леладу оаш из дарба е ши-ший доазув да цун?

— Практически лоархIаме хIама да хIара сага, хIара лазара моцал лелаяра доаггIаш дола доазув нийса хоададар.

Вай советски Iилманхоша гучадаьккхад юкъара дозал 20—25 процент лохденнад аьнна органашкеи тканешкеи Iаьха башха патологоанатомически хувцамаш хулаш ца хилар. ХIаьта, лакхехьа вай белгал мадаккхара, кер мецо болча хана патологически хувцаденна дола тканеш дегIацара дIа а къаьсте, клеткаш кердадоал, регенераце процесс чIоагIлу.

Цхьаькха хаттар оттаргда укхаза. Моцал ла хала дацхьогI, аьнна хеталургда. Цунна а жоп лургда аз. Лазара дарба дайташ волча унахочун аппетит йов ши-кхо ди хIама ца дуаш мадаьккхинге а. Цул тIехьагIа денз аттагIа хул аз ювцача методагIа дарба де.

Бакъда, цхьаькха-м да укхаза. Цу ханна корзагIдала тарлу хьалха хоалуш ца хинна хронически лазараш. Из кхераме хIамз дац. ДегIа тIара мухь яшарца, дегI кадайгIа, физически чIоагIагIа, унахцIенагIа хул.

— Хьава, моцалца дарба де дезаш дараш малагIа лазараш да дувцаргдарий Iа вайна?

— Вайна массанена дика ховш да хIанз дукхагIа бола нах дегIаца сов дозал долаш болга. Дукха ба цу тайпара бола кагирхой а. ТIехдаьннача дозало, махьаро хьадеш да дуккхадола лазараш. Цудухьа эггара хьалха кер меца лоаттабарца дарба де деза лазар да «Ожерение» яхар.

Иштта цу методагIа дарба де дезаш дола лазараш да желудочно - кишечни тракта хулаш дар, бронхиальни астма, экзема, гипертонически лазар, дега ишемически лазар, стенокарди, ханаза хулаш дола атеросклероз, геморрой, пхьаьнаш варикозни шердалар, полиартриташ, дIадолалуча хана диабет, катаракта хьахиннача ханна, сексуальни расстройстваш (цIенъяь дIайоах), доброкачественни опухолеш, жамарашта хинна лазараш.

— Оаш шоай кооперативе мишта вIаштIехьбаьккхаб из болх? Цун результаташ гуш дий хIанзле?

— ТIеххьарча хаттаргара дIайолалургья со. Тхо хIанз мара болх бе доладеннадац. Цхьабакъда, тха кооперативе аха болабеннараш Iалаьмате раьза болаш ба шоашта деча дарбана. Сага дегIацара совдола дозал дIадаккха дика вIаштIехьдоал тха.

Цхьаькха а да. ЙIаьххача хана юха IотIа а диллац из совдола дулх, е вIалла IотIа ца дулаш а дус. Дарбан моцал лелаярца цхьана иглоукалывани, гипноз, массаж, дарбан гимнастика, музыкаца дарба делга, физиологически адар леладу, ваннаш ю оаха.

ТIехдика психологически климат да укхаза дарба дарца цхьана.

ДегIа кадай, унахцIена, хоза хила ловш барий шоаш догдоахачунга кхача таро я тхо долча. Цудухьа хIаране уйла йича бакъахьа я шнй унахцIенон. Из сиха йовши халла мара метта ца отталуши хIама я.

Интервью йийцар Х. АУШЕВА.

Иштта хул эздел?

— Шо, редакценаькъан-м, хIара дезала къаьстта фусам хилийта, бахархошта цIеношхьалде яхаш оарцагIдаьнна ма хьувзий, — аьлар сога Назране Московски улицах № 14 йолча цIагIа вахача Газдиев Мувсас. — ТIаккха хьалдаь даьннарашта фу дергда ъай, царца лелаеш йола къизал-м моастагIаца а мича лелаергья. Дувла тхо долча, хьажа-шоаш ца теше.

...Назране дукхаззавIаштIардаьча цIеношта юкъе довзаргдолаш да Мувсас дувца цIа. Ханага диллача кхычарна юкъе эггара къонагIа а да из. ШоллагIа шу мара дац цун. Бакъда, цун сибатага хьажача — города ханнара долаш санна да из. Вешта, город Назрань-м хац сона, «Вокзале» яха юрт из йолча хана укхаза хьалдаь цIенош-м хIанз а меттахьа ца доалаш, тахан хьалдича санна дагIа, кIезига лаьттах IочутаIар мара кхы сакхат доацаш. Бакъда, яр пхезза вIаштIаръяь гиганта-м хIанззехьа а «дIагорайодаш» латт. ЦаI организаци, цаI ведомство яц городе из дIатIаэца а цун Iунал де а раьза йолаш. «Кооперативни да из, — йоах, — тха гIулакх дац цунца». Коммунальникаша вIалла ладувгIа а тигац. «Iаьдала» дараш а кIалхардаха ца могаш хьувз тхо-м йоах.

Лоацца аьлча, цу чу бахача наха доаха оарц дIахозаш а, хаза ловш а саг вац районе. Цу тайпара массехк кооперативни цIенош укхаза даларе-м цхьа юкъара служба вIашагIъелла а цаI ма дергдарий кооперативникаша. Фу дергда, ерригача Назране из мара цу тайпара цIа ца хилча?

Райисполкоме уд нах: фу дергда оаха, оарц дала, яхаш «Суде дIачуле», — оал райисполкомахоша. Юха а баьхке шоайла дагабоал нах: мала лургва вай суде дIачу? ДIадиллача-хьадиллача, дIатехкача — яр ма вий аьнне хьа я лаьца суде вала йиш йолаш саг а коравагIац. Из цIа хьалдаьча гIишлонхоша йоах. «Тха де хIама дац», комиссес кулгаш а яздаь тхогара из дIанйцад, дика да аьнна». Комиссена юкъе хиннараша йоах: «Оаха кулгаш яздеча хана лерттIа цIа дар из, хIанз оаш цунах фу даьд хац тхона».

Цу цIен историех массехк дош а аьнна, дIахо дувцаргда вай. Ши-кхо шу хьалха районни газето хоам бир: «Эздел» яха кооператив я городе хьайнйла, шо-шоай ахчаш Iо а дехкаш юкъара цIенош хьалдеча дакъаваха безам бар фунаьхкдаьча адресах хьавола, аьнна. Цу адресах Iалаьмате дукха нах гулбелар. Кооператива председатела Х. Хазбиевс дIакхайкадир де дезар. ХIаране хьалхарча взносах 4680 сом дуллаш ахча Iодиллар наха шоай кооператива кассе (деррига а кхо цIа чу долча квартирах кредитах дIатакха дезар 14 эзар сом да). Цу ахчах № 105 йолча ПМК-с дIаденна пхеззавIаштIардаь цIа урагIдахийтар. Цу хана цхьанне а хьоаданзар: хьалдьачул тIехьагIа цун Iунал дергдар малав аьнна.

Да а дар из цIа эггара хьалха хьадаьча хана таник мо хоза. ТIехьагIа мара ханзар наха из «туг теха» хосал хинналга.

...ПхелагIча этажера Iочухьежа со бIарга а вайна IокIала ваьлар Газдиев Мувса. Подъезде дIачуваьннача аьрда оагIорахьа подвала чу Iочувоала ниI цо хьаеллаше а «пофф» аьнна цу чура аратехача паро тхоайла бIарга ца дайташ цхьа юкъ яьккхар оаха.

— Фуд яр? — ях аз, цо ниI юха дIатIа а теха пар бижача гIолла, — бани я шун укх чу?

— Яц — йоах Мувсас, йовлакх хьекхаш паро юкъ тIа дилла хьацар дIа а доахаш. — Квартирашка батарешчугIолла кхеста безаш бола пар ба ер.

— ТIаккха подвала чу хIана «кхест» ер?

— Ха-м хац тхона-м, лакхе хьалтIабала шнйна моттиг йоацандаь кхеста хургба-кх. Квартираш дIаьхача Iанна шийла лаьттай тха.

— Ай массахана а латт цу кIала из Iам?

— Латт. Нагахьа санна ахчаш хьагул а дий насосаца оаха юкъ-юкъе хьал ца доахаре из-м подъездашка гIолла ара а ухаргдар.

Из вахача пхелагIча этажа тIа хьалтIадовл тхо, Ийрча сурт дар цу квартире сона бIаргадайнар. Шоаш хьачубахкалехьа 2 эзар гаргга сом ахча а денна цар ейта накат Iаьржъяй тховнах ца хаддаш Iочуухача ладаро. Хих йиза штукатурка эттIа а эттIаш Iочулег. Массанахьа тазаш, кхыйола пхьегIаш латт Iочууха хий хьалувцаш.

ДIаьхача Iанна а шийла хиннай ерригача этажашка. Цу хана цамогаш хинна Мувсар зIамига ши бер хIанз а метта данза да. Из бахьан долаш балха яха йиш йоацаш цIагIа я нана а.

Квартплата мел тел оаш аьлча, квитанци хьахьекхар по сога. Цу тIа латт: цIен Iунал дечарна лаьрхIа — 8 сом, центральни отопленех — 3 сом 47 кепиг, хихи канализацехи — 2 сом 65 кепиг, дIайхача хих — 1 сом 65 кепиг, газах — 2 сом 95 кепиг, планах де доагIа балхаш дарах — 7 сом 85 кепиг, кхыдола гIуланхаш дарах — 3 сом 67 кепиг.

Цу квартплатана IотIатоха безаш тховнах Iочуухача хих боагIа мах мара бисабац.

ЧIоагIа бохам хинна цу чура ара а ваьнна се водаш хийтар сона: «Цхьаккха да, цхьаккха адрес доацаш хила-м йиш яц из миссел йола гIишло». Цу гIулакхо дагайохийтар сона цу вай йийцача «Эздел» яхача кооператива герга печать. Цу тIа гобаьккха яздаь да: «Исполнительни комитет Назрановского райсовета народных депутатов, жилищно - строительни кооператив «Эздел», — аьнна.

Во эздел да цу «Эздело» ший цаI мара доацача цIенца леладер.

М. КАРАЕВ.

Доазол дехьара

ЛОНДОНИ ЛОНДОНЦАШИ

Лондон — Великобритане столица я. Дунен тIа эггара йоккхагIа йолча городаехи портехи цаI я из. Великобритане хинна ца Iеш, дерригача дунен политически, экономически, Iилман, культурни вахаре доккха дакъа лоац цо.

Лондонцаш — уж 8 миллион гаргга саг ва — тайптайпара нах ба, шоай толамашцеи проблемашцеи, гIозалцеи, лазарцеи, хьаштащцеи хургдолчун еш йолча уйлашцеи.

А. КАТКОВА, Л. ПАХОМОВАЙ сурт. (ТАСС).

Цхьана хьалду цIа

Къортамукъале гIейрен къулбехьарча дакъ тIа, Сантьяго - де - Куба яхача провинце хьахиннай промышленни зона. Из йовзаш я Марверде аьле цIи йоаккхаш а. Укхаза къаьстта дикагIа холу Советски Союзои Кубаси цхьана къахьегарах даьнна беркат. Цу зонерча кхыча производственни объекташта юкъе белгала я цIенош ду комбинат, цун геттара йоккхий цехаш хьалъяьй СССР-о материальни технически новкъостал а деш.

...Из хилар нах чубахача цIеношта доккха зе а деш 1963 шера октябре Флора яха ураган хиннача хана. Цу хана Советски правительствас совгIата елар Кубана цIенош деш йола комбинат. Из вIашагIйолла йолайир цу шеррехьа а, 1965 шера болх бе а йолаелар, цу хана гIейрен эггара йоккхагIйола предприяти а йолаш.

Укх тIеххьарча шерашка кубински болхлоштеи техникаштеи оборудовани оттае а цунга болх байта а новкъостал деш, шоашта ховр дIа а хьехаш, гIулакх дир, гIулакхащца дIахьекхар кубински советски халкъашта юкъера доттагIал миштад. Предприяте болх беча кубинцех дуккхабараш СССР курсашка Iомабенна ба. Къаьстта лоархIаме хилар № 2 йолча Ленинградски комбинатаца опыт вIаши йовзийтар. Кубински предприяте вIаши новкъостал дареи цхьана къахьегареи договор даьд цунца.

Иштта вIаши цхьана гIулакхаш леладар бахьан долаш дукха хоза цIенош хьалдир, цар чу 23 эзар болча кубински дезалашта квартираш кхьачар. ДикагIа планировка йола цIенош хьалдаьд Сантьяго-де-Куба яхача провинце меттел, Гранме, Ольгине, Гуантанамо. Комбината болхлошта хIара шу предприяте мощность лакхъяра этап а хиле дIаотт, дукхагIа хьае йиш хул гIишлон конструкцеши деталеши, цо йиш хулийт Кортамукъален гIейрен тIа бахача наха фусамаш ялара проблема кхоачашъе.

Перспектива йолаш болх белга шийх доаллаш я цу комбината коллектив. Укхаза уйла еш ба предприяти эргаьккха тоаяра, 9 а кхы дукхагIа этажаш йола цIенош хьалдара лаьрхIа деталеш хьае йиш хулийтаргйола, кхы а йоккхагIа балха овсарле йола оборудовани оттаяра, кхы а дикагIйола дай ханара моделеш оттае а.

Даниия САНЧЕС ПАРРА, кубински журналистка. (АИН—АПН).

Гавана.

КЕРДАЧА УЙЛАНО ГIУЛАКХАШ ДIАДЕХ

Москве Смоленски - Сенни майданерча дукхазавIаштIардаьча цIен корашкара сердал ца йовш дукха ха йоал. КIезига хIама хиланзар вай дипломатий де дезаш СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель, КПСС ЦК Генеральни секретарь визиташха Кубеи Великобританеи ваха кийчлуш хиларца дувзаденна.

СССР МИД 2-ча Европейски отдела заведующе Успенский Николай Николаевича дагадохийт вайна Советски Союзаи Великобританенеи юкъе дипломатически гIулакхаш хила доладенна укх шера 65 шу дизар. Цу шерашка дукха хIама хиннад шин мехка юкъе: гIулакхаш тоалуш а талхаш а, фашизмана духьал тIом болча шерашка союзникаш хулаш а, «шийлача тIема» шера овтташ а. Цу гIулакхашта юкъе я дика традицеш а, уж лораеи чIоагIъеи шаккъе а оагIув декхарийла ба.

«1984 шера декабрь бетта Михаил Сергеевич Горбачев керте а волаш советски парламентски делегаце Англе визит хинначул тIехьагIа денз юха а дегIадахка, тоадала, дIахо дика дIадаха доладелар вай гIулакхаш,— йоах Н. Н. Успенске. — Цун бахьан да СССР-ера перестройкеи керда политически уйлеи, эггара хьалха арахьарча политике а йолаш. Сона хетачогIа, советско-английски гIулакхаш тоалора СССР-е перестройка дегIаяргеи цун боламгеи хьежжа».

Из во доацалга бакъду традиционни бувзамаш дегIадоагIача вай гIулакхашка хьежача. Укхаза дукхагIа е кIезигагIа йолаш дикагIа а чIоагIагIа а гу тенденци. Масала, шинна а оагIоно бизза хила йиш йолаш лерхI 1991 шу тIакхоачаш советски торговле боарам — 2,5 миллиард сом хургболаш. Производствач кердача технологеи цхьайолча сферашка дукхагIа хьахул цхьана йола производстваш. М. С. Горбачева премьер - министраца Маргарет Тэтчерцеи кабинете гIолларча цун коллегашцеи хургйола переговораш тIехьа тIайоагIача хана дола договораш дергда аьнна йиза догдоахилга я.

Нагахьа санна вай воай вокх, герз дIадаккхареи кхерамзлени дешаш къестадеча гIулакхашка хьежача, тIаккха укхаза деррига а дац шаьреи къаьгган. Цхьан оагIонга диллача, дIадахача шера ноябре премьер-министра Тэтчера «шийла тIом» дIабалар официальни дIакхайкадеш санна хIама дир. ХIаьта вокх оагIонга хьежача, Малхбоале - Малхбузе яхача гIулакхашка чIоагIлуш йолча керда политически кIийлен тIа хIанз а кIезига гуш да герза кхоачама, къаьстта ядерни чоа тIахьожам лоаттабара проблемай хьакъехьа британски гIулакха тIехьара политически хувцамаш.

Кхетадеш ма дий, дика а хеташ Лондона активана юкъедахийта мегаргда юккъереи кIезигагIеи гаьна йолха ядерни ракеташ дIаяхарах СССР-аи США-неи юкъе деш дола Договор госпожас Тэтчера моральни хьаллацар. Нийса хургда химически герз ца магийтара долча деша хьакъехьара СССР-еи Великобританеи позицеш дикка гарга гIерталга дагадохийтар а. Апрелерча англо - советски «саммито» Женеве йоагIаш йола дунен халкъашта юкъера концепци оттаелгеи кулгаш язделгеи сихдергхиларга догдаха безам бар.

ХIаьта а ядерни герза лоархIама хьакъехьа гIулакх тайп-тайпара хилар ше массаза а дагадохийташ да. Советски кулгалхой цаI мара никъ бац — ядерни взрывчатках дуне мукъадаккхар. ХIаьта госпожана Тетчера а «ядерни юхаувзара» герз леладарах долча дешах дискуссешта дола предмет хила а йиш яц.

Советски Союза хетачогIа Европера герз дIадаккхар а юккъереи кIезигагIеи гаьна йолха ракеташ дIаяхар тIара хьадоагIа. Арсеналашка герз долча хана «Европа герзаца» кийчъяра кхерам дIабаргбац. Наьха лоIзме доацаш герз тIахьожам лоаттабечара даьлча, а во дар хила йиш я. Цу тайпара Европа (Малхбузе санна Малхбоале а) «ядерни робото» каралаьца, кхерамо каралаьца я.

Вайна дика гуш да, малхбузер ашботвсеенно бузера сбщественность, Великобритани а тIехь, «советски кхерамах» кхы ца тешилга. Кхеташ болча цукхагIча англичанашта хIанз СССР-ах «моастагIа» хетац. НАТО правительстваш чIоагIа гIерт «Малхбоалера кхерам» хиларах бола тешам лоаттабе, хIана аьлча, хетаргахьа, Атлантически союза кулгалхошта могтачогIа, цу альянса здани чIоагIъеча материала лоархIам болаш ба из кхерам. Лондон, Вашингтон а санна, юхайоалаш яц НАТО-га Малхбузеи ядерни а вешта долча а герза модернизаци ярах йола решени тIаэцийта гIертара.

Спартак БЕГЛОВ, АПН политически обозреватель.

Пакистано ю агресси

Нагахьа санна тахханалца Афганистане боккъонца бола тIом хиларах цхьабараш шен хинна бале а, хаIнз из шеко дIаяла еза. ХIанзе а аргда вай: Джалалабада юхе хIанз долаш дар суверенни афгански пачхаьалкхенна духьалара Пакистано духхьала еш йола агресси мара хIама дац.

Пакистански доазонна гаьна йоаццаш мехка къулбехьен-малхбоален оагIорахьа уллача цу города юхе къиза тIом латт. «Лаьтта-лаьтта» яхача ракеташца, танкашта духьал еттача йоккхийча топашца, управляеми снарядашца кийчдаь пакистански «командос» яхачун хержа эскар оппозице отрядашца цхьана афгански лаьтта чухьйилхад. Джалалабада тIа а теIад. Афганистан Республика лакхерча тIема командоване сводкаша яхачогIа пакистански ВВС (фецарча тIема низий) вертолеташ РА доазол дукхаза сехьа яьнна, нахи герзи хьатIадахьаш. РА МИД-е хиннача пресс-конференце хоам баьма хиллара. Лалапурерча пакистански аэродроме латт интервентий планегIа Джалалабад дIаяьккхачул тIехьагIа столицанеи афгански кхыча городаштеи бомбаш етта кийчъяь 30 самолет.

Къиза тIом беш правительственни эскаро холуш хIама техай моастагIчоа Афгански эскаро дIахьекхар даьхе лорас езача кхаьчача, интервенташта меттахьа хIама тоха могаргдел-ш ше хилар. Пакистански эскар чухьедаро чIоагIа эгIазбигаб афганцаш, готтаьй цар патриотически уйла. Сона доаладир хIанзалца тIем тIа бахарах шоай къонгаш леч къабаьча дьаша-ноаноша шоаш уж эскаре ухийташ хиларах дола масалаш.

ТIемах дувцар саца а сацийта, уйла ергья вай женевски соглашенеш когаш тIатеха йоха а яь, духхьалара агресси йолае пакистански военщина оттаяр фуд хьогI аьнна. Из да Пакистане тIом безача наха хьалхе а денз Джалалабад дIалаца планаш увттаяь хилар. Город афгански оппозице марионеточни правительства столица я аьнна дIакхайкае лаьрхIа хиннай, цул тIехьагIа из правительство дунеи халкъашта юкъерча сообществага могаяйта а лерхIаш. Нагахьа санна из план кхоачашъе мегача, Афганистан доакъош даь йийкъа хургьяр е афгански территори «пакистано-афгански конференци» оалачоа юкъехьоргьяр.

«Переходни правительство» оалаш яр оппозице хьаллаьцача территоре тIа гIулакх деш я яхачох дунен общественность тешийта малхбузерча корреспонденташта спектакль оттайир. 10 минута йолча юкъа тахана районерча лоаман хьагIар чу массехк километр мара пакистански доазонна гаьна доацаш керда йиллача правительства министрий кабинета «заседани» хилар. ГIулакх миштад аьлча «заседани» яь моттиг боккъонца Пакистано тIахьожам лоаттабеш я. Из киловзал бакъъяйта боалабаьбар малхбузереи пакистански журналисташ. Укхаза хьагучаьлар хIама хувцалуш йоаца хьалхара юхьигаш а, Саудовски Араве, Судана, Бахрейна сиха могайир «переходни правительство» оалаш яр. Хетаргахьа цар из дир кхыдола бусалба наьха мехкаш а цох тешийта.

Укх деношка афгански газеташа язду Пакистано тIом болабар шнй бахьан доацаш дац, яхаш, Афганистана духьал еш йола агресси Пакистана хьалха доал деш хиннача инарала Зиялуль-Хака экспансионистски политика духхьала дIахо яхьар да. Афганцаша доаладир «моджахедаш тIом беш ба Пакистана духьа» яха моджахедаш духьа» яха моджахедаш коткотбовлара сийна афганцаша къаьстта чIоагIа лоархIаш долча Пули-Хешти яхача кабульски маьждиге ламаз дергда ше аьнна веннача диктатора дешаш.

Пакистано герз юкъе а даьккха тIом болабар общественни хетачогIа, афганцашта кхетадечогIа, новкъа хилар кхыметтел герз бе а делла пачхаьалкхен Iаьдала духьал тIом беш хиннарашта а. Укх деношка афгански телевидене гIолла Iойийшар Каписа провинце тIом беш волча цхьан командира текст. Цо аьлар, советски эскар дIадахачул тIехьагIа вIаши вежарий боабара афганцашта духьал тIом бе безаш хилара бахьан корадагIац сона. «Министерстки посташ хьалацар духьа пакистанцаша новкъостала бийхарех моджахедаши бусалбаши ба ала йиш яц». Геттара безаме да Хайратонера Кабуле кхачеи доагори дахьаш уха караванаш йовхилга шоаш соцадар хьакхайкадеш кабульски провинцерча тIом беш болча командираша духьала яздаь письмо а.

Интервенци ца соцаш хиларца дувзаденна Афганистан Республика президента Наджибуллас посланеш яхьийтай ООН Генеральни секретарага, женевски соглашеней гарантеш хиларах тарра, СССР-еи США-и кулгалхошка, ОИК членаш йолча пачхаьалкхенашта керте латтарашка Пакистанага агресси соцаяйтара, женевски соглашенеш кхоачашъяйтара уж тIахьехаш. Цунца дувзаденна советски правительствас хьайда харцахьа лаьрхIар Пакистанеи «ворхIне альянсеи» гIулакххаш, хьем боаццаш уж соцаделга хьа а дийхар.

ХIаьта фу хет Пакистана оагIонгахьара агресси яц, из «эрсаша дагалаьца пропагандистски хIама да» яхарашта? ХIанз уж Iимад ца йоалаш сайцаб. Бакъда, дунен сообществa бокъо яц йист ца хулаш саца. Историена дукха моттигаш хов агргессена тIагIолла йист ца хилар бахьан долаш адамашта зулам даьнна.

Руслан НАЛЕЖДИН, АПН корр.

Калейдоскоп

ПРАГА. Чехословаке чакхйоаккхаш йолча экологически программага хьежжа кIорраца болх беш йолча цхьаькха цхьан ТЭЦ-е «Тушемице-2», установка оттаяьй кIураца хьауха кIув сецаберг-болаш. Цо алхха кIур цIенбаь ца Iеш хьагулбаь кIув серни кислота хьадеча дIаухийтаргба. ТЭЦ-е оттаяь установка советски технологех болх беш я, кIураца хьауха газаш 200 мегаваттни блоке цIенъеш цо шера 85 тонн серни кислота хьадергда.

СОФИЯ. 3 марта мехка исторе чухь белгалдаь ди деддир Болгаре. Из ди османски игах мохк кIалхарбаьккха 111 шу дизар да. 1878 шера 3 марта чакхдаьннад пхи бIаь шера тIалаьтта Iазап, эрсий бIухоша болгарски ополченешца цхьана Эрсий-Туркий тIом хиннача 1877—1878 шерашка хоададаьд из гIулакх. Цу хана денз хIара шера дерригача халкъо дезду кортамукъален цIей. Дукха ха йоаццаш республике тIанйцай цунах Болгаре къаман цIейех цаI де лаьрхIа йола решени.

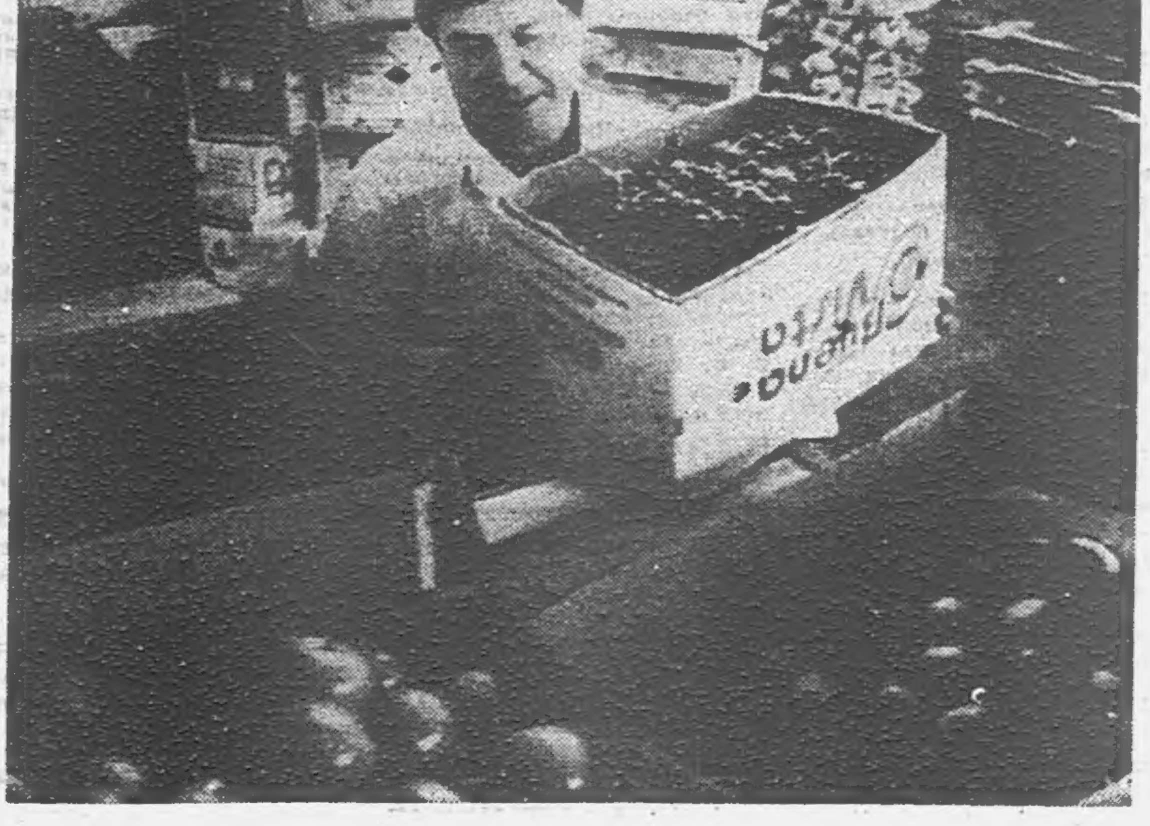

США. Геттара чIоагIа дохьаж доалла синильни кислотай тухаш гучадаьннад США, Японе, Канада чурча рынкашка йохка енача чилийски комсий партешка. Цу пачхаьалкхений правительстваша тикашка ийца йола чилийски комсаш ла йиш йоацилга экстренни хоам бир. Цунца цхьана, Чилера цун импорт соцае а, тикашка йохка дIаяннараш юха яха а аьнна, приказ деннад.

СУРТА ТIА: Кливленд (Огайо яха штат) яхача городера тикай да чилийски комсаш чуйола коробкаш къоастаеш воалл.

Рейтер-ТАСС телесурт.

Инвалидашта долча гӀонна

ВЛАДИМИРСКИ ОБЛАСТЬ. Ставровски автотракторни оборудоване заводе инвалидашта лаьрхӀа рычажю-кулгий привод йола креслаш-коляскаш арахецара кхы тӀа а мощносташ хьаьжй. Укх шера 25 эзар коляска арахеца лаьрхӀад.

Креслаш-коляскаш дӀанхьаи екъаргья моттигерча социальни Ӏалашо еча органашка гӀолла.

СУРТА ТӀА: «Майра» яхача фирма (ФРГ) лиценэех яь, рычажни привод йолаш, вӀашка ехкаш йола инвалидни кресло-коляска.

Г. ПОПОВА сурт.

(ТАСС фотохроника).

ПАЙДАНЕ КЪАМАЬЛ

Укх деношка Ачхой-Мартановски районе чакхъьалар цигарча радиоладувгӀарий конференци.

Из чакхйоаккхаш яр гостелерадио Нохч-ГӀалгӀай комитета инициативагӀа. Конференце дакъа лоацаш бар радион телевиденеи бехктокхаме болхлой, районa бахархой, партийни а советски а болхлой.

ВӀашагӀкхийтарашта хьалхашка хьалшашa дийцар вай мехка перестройка дӀайоладаьлачахьа юкъа шоаш балха кьыбедоаладаьча кердадарех, царех боалача пайдах, кхы ӀӀа а де лерхӀарех.

Мартанхоша къоабал деш ладийгӀар радиои керттерча редактора А. Мальсаговс, отдела заведующе Богатырёв Германа, музыкальни вещание редактора Ахмадова Тамарас, диктора Катаков Григоре даьча къамаьлашка.

Района бахархоша дийцар шоашта Нохч-ГӀалгӀайчен телевиденехи радиохи хетачох. Массанена а хӀана дац аьнна, дага лаьттар дар къаман меттах, культурах, эзделах, литературах дола дош.

Вахара духхьал из цхьа оагӀув хиина Ӏацар наха дагаьллар. Цар журналисташкара дийхар республика экономически хьокхамаш гойташ а уж цӀенхаштта доашхаш а йола материалаш дукхагӀа хулийтал-а.

Конференце дакъа лоацаш а къамаьлаш деш а бар КПСС Ачхой-Мартановски райкома шоллагӀа секретарь М. А. Дадуев, идеологически отдела заведующи Б. А. Зяуддинов, районо заведующе заместитель Р. Дадаев, кхыбараш.

Шинна а оагӀонна пайдане къамаьл хилар цох.

Х. ГИРЕЕВА.

БӀУХОЙ БОЛЧА

Дегаш айденна бар самардийнахьа Грозненски гарнизона бӀухой. Цхьаннена а къайле мичий къона волча хана поэзецара, литературацара безам хьамсарагӀа хулаш хилар. ТӀаккха цу дийнахьа бӀухой болча хьоашалгӀа бахка бар Нохч-ГӀалгӀайчен йоазонхой.

Дукха ха я цар гарнизона бӀухоша шефство делаю, уж каст-каста хуа шоаш йоакхо ераш болча бахе.

Йоазонхоша Боков Ахьмада, Сулаев Мохьмада, Чахкиев СаӀида, Сатуев Хьусейна, Мальсагов Абос бӀухошта дийцар Сийлахь-боккхача Даймехка тӀема шерий вахар, советски наьха дохаргдоаца денал, майрал нохчийи гӀалгӀайи литературашка мишта ювц.

Иштта йоазонхоша кагирхошта боззийтар тӀема-патриотически, интернациональни кхетам балара республика вахар ма дарра хьахьокхара, вай мехка йодаш йолча перестройка, демократе дикача процесса тӀехьа йоазонхой Союзо беш бола болх.

Цул тӀехьагӀа цар бӀухошта йийшар шоай стихаш, проза тӀара цхьаццадола доакхош.

Дукха хаттараш дир гарнизона бӀухоша шоай шефашка дийхар тӀема-патриотически темагӀа дукхагӀа язделга.

Безаме чакхдаьлар шефийн бӀухойн вӀашагӀкхетар.

Х. ГАГИЕВА.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ГАЗ ЦӀАГӀА ЙОАГАЯРА ПРАВИЛАШ

Ер правилаш кхоачашъе декхарийла ба ведомствайи организацейи цӀеношка (уж моллагӀча ведомствана кара дале а) газ йоагаяра боахама бехктокхамерча гӀулакхa тӀара нах, хӀаьта иштта цӀагӀа газ йоагаю РСФСР территоре тӀа баха нах а.

Газови сеташ, коачача газа установкаш газови оборудовании йолча ерригача организацешка приказегӀа газови боахам кхерамзле лелабара бола бехктокхаме нах оттабе беза кулгалдеча инженерно-технически болхлоех.

Нах бахача юкъарча цӀеной зданешка газови оборудовани лорае а ца талхийта а бехктокхаме я из оборудовани шоай баланса тӀа йола организацеш, шоай доалахьарча цӀеношка — цар дай.

Газови оборудованех нах бахача цӀеношка газах кхерамзле пайда эцилга Ӏалашдеш цунна дика технически гӀулакх дареи ремонт яреи бехктокхам тӀабул газови боахама эксплуатационни организацешта.

ЦӀеношкен квартирашкеи бытовой газови приборех кхерамзле пайда эцара а уж хила ма йоагӀара лелаяра а бехктокхаме ба газах пайда эца нах.

Моттигерча Советий цӀеношкен ведомственни цӀеношкей кӀур ухей вентиляционнии каналаш лерттӀа лоаттаяра бехктокхаме я жилищно-эксплуатационни организацеш, шоай доалахьа цӀеноы дола — цу цӀеной дай.

Бехктокхаме бола нах, шоай доалахьа цӀенош долаш барашкара дӀанийкхача, декхарийла ба газех пайда эцара правилаш Ӏомае а СССР Госгортехнадзора «Газови боахамерча кхерамален правилаша» дӀадехарашка хьежа экзамен дӀалла а.

1. ЖИЛИЩНО-ЭКСПЛУАТАЦИОННИ ОРГАНИЗАЦЕШ ДЕКХАРИЙЛА Я:

1. 1. СССР Госгортехнадзора «Газови боахамерча кхерамзлен правилаш» а РСФСР Минжилкомхоза цӀагӀа газови оборудовани кхерамзле пайда эцаш лелаяра даькъера «РСФСР газови боахаме технически пайда эцарен къахьегама кхерамзлен дӀадехарийн правилаш» а кхоачашъелга Ӏалашде.

1. 2. Газови боахама предприятешта нах бахача цӀеношка газови оборудованега хьожаш цар технически гӀулакх деча хана массе а оагӀорахьара новкъостал де.

1. 3. Подвалаш, технически коридораши ийнашта кӀалеи технически ма йоаттӀара лелае, цар электросердали вентиляции хадданза болх булургболча хьал тӀа лоаттае. Зданей подвалашка йолха лаьттан кӀалхара коммуникацеш дӀакхета моттигаш къайла хиларга хьежа.

1. 4. Газови боахама предприятей болхлой дийнахьабус миччa а хана газ араьцинайий хьажара цхьанкха духьале а йоацаш ерригача подвалашка, технически коридорашка, ийнашта кӀал, хӀаьта иштта цхьоалагӀча этажий помещенешка хьежалга Ӏалашде.

1. 5. Ханнахьа кӀур уха моттигаши вентиляционни каналаши миштад хьажа, уж балхаш дара тӀахьожам лоаттабе, кӀур уха моттигаши вентиляционни каналаши ца талхарах йола акташ оттаьяча хана газови боахама предприятешта дӀатела. Уж телха хилар гучадаьлча хьем боаццаш хоам бе беза газови боахама предприятега газови приборш дӀакъовла аьнна.

1. 6. Ӏай бетта цкъа хьежа а кӀур арабувлача моттигашка ша бергбоацаши дӀакъовларгйоацаши хьажа а.

1. 7. Наха шоаш оттаь газови установкаш гучаьялча, из газови боахама предприятега дӀахайта.

1. 8. Нах квартире чубохийташ е хийцача квартире баха дӀачуболхаш квартира дӀоагӀаш газови боахама предприяте болхлоша баха чуболхараштa инструктаж яь хиларах абонентни книжка тӀа белгало еш е царна лаьрххӀа дола удостоверени луш инструктаж яьчул тӀехьагӀа мара дӀа ца дала.

1. 9. Газах кхерамзле пайда эцилга бахача наха дӀадовзийтача газови боахама предприятешта массе а оагӀорахьара новкъостал де.

1. 10. Квартире баха нах дӀаболхаш, газоснабжене йоахка газови приборш дӀакъовла газови боахама викал хьавеха.

1. 11. Оттадьча боарамашка исполнительнии учетно-технически документаци ма доагтӀара леладелгеи лораделгеи вӀаштӀехьдаккха.

2. ЦӀАГӀА ГАЗ ЙОАГАЮ БАХА НАХ ДЕКХАРИЙЛА БА:

2. 1. Газах кхерамзле пайда эцара инструктаж газови боахама эксплуатационни организаце дӀаяла а газови приборш кхерамзле йоагаяра инструкци кхоачашъе а.

2. 2. Газови приборш лораелгеи уж цӀена лелаелгеи Ӏалашде.

2. 3. Газови приборш, кӀур уха моттигаш, вентиляци ма йоаттӀара йий хьажа, газ хьаеллалехьа газах боала кӀур турба чу дӀачу ахар, газови приборш йоагача хана тяга миштай хьажа. Газифицированни пишк лотаеча хана шибер йизза хьайийллайий хьажа. КӀур ухача моттига «киса» юкъ-юкъе нувхех, ехача кирпишкех цӀенде.

2. 4. Йоага газ дӀакъовлаш газови приборш тӀареи царна хьалхашкареи кранаш дӀакъовла, хӀаьта кухнера баллонаш меттахьа йоахача хана баллоний вентилеш а дӀакъовла.

2. 5. Газови оборудовани телхалга гучадаьлча газови боахама предприятей болхлой хьабеха.

2. 6. Хьаухаш йола газ цӀаьхха соцайича газови приборий горелкий кранаш сиха дӀакъовла, газови службе 04 номерагӀа телефон тоха а.

2. 7. Квартире газа хьадж кхийтача йоагачара газови приборш соцае, приборашта хьатӀайоагӀа а приборш тӀара а кранаш дӀакъовла, помещене фо кхетийта кораш а форточкаш а хьаделла, газа хьадж ца йоагӀача помещенера 04 номерагӀа телефон теха газови боахама аварийни служба хьаеха. ЦӀи ма лотае, гӀаьле ма оза, электрически лампаши электроприбораши хьал а ма лотае дӀа а ма йоае, электрически звонок ма бетта.

2. 8. Подвала чуи ларма чуи воалаш лампа сагалехьа е цӀи лотаялехьа газа хьадж йоагӀий хьажа.

2. 9. Подвале, подъезде, коа, улицагӀа газа хьадж кхийттача:

— гонахьарбарашка лорале аьнна дӀахайта;

— газа хьадж па йоагӀача моттигера 04 номерагӀа телефон теха газови службага дӀахайта;

— газа хьадж йоагӀачара нах дӀабоахаш гӀулакхаш де, электрически лампаш сага а йоае а, цӀи лотае а сийг баккха а йиш цахилийтар Ӏалашде;

— аварийни бригада хьакхачалехьа помещене фо кхетийта.

2. 10. Газопроводашкеи газови оборудованегеи хьажа а ремонт е а газови боахама предприятей болхлой цар служебни удостоверенеш хьагайтачул тӀехьагӀа дийнахьбус миччa хана а квартире чубита.

2. 11. Газ хьаенача дийнахьа баллонаш оттаеча моттиге газови боахама болхлой паргӀатта кхоачилга вӀаштӀехьдаккха.

2. 12. ДӀайохийта газ кхое а шиий ханнахьа цох доагӀар дӀале а, хӀаьта шиий доалахьарча цӀеношка газови оборудованега технически хьажарах доагӀар дӀале а.

2. 13. 1 беттал дукхагӀа ха яккха квартирера дӀаболхараша шоаш дӀаболхилга газови боахама предприятега дӀахайта.

2. 14. Шоай доалахьа цӀенош дараша лакхехьа дийпа дӀадехараш кхоачашдарал совгӀа оборудованена технически гӀулакх дареи кӀур ухача турбашка, вентиляционни каналашка хьажареи шоай ханнахьа договораш де: Ӏай ша ца байтеи дӀа ца къовлийтеи оголовкашка юкъ-юкъе хьажа.

3. БАХАЧА НАХА МУКЪА ЛАЦ:

3. 1. Шоай цӀеношка (квартирашка, бешамашкарча цӀеношка) газ чуйилла, газови приборш, баллонаш, запорни арматура кхычахьа оттае, хувца, тоае.

3. 2. ЙоагӀаш йолча организацешкара мукъа а боацаш газови приборш чуйола помещени кхыча тайпара хургйолаш тоае.

3. 3. Газови приборий конструкци хувца. КӀур ухей вентиляционнии системаш хувца. Вентиляционни каналаш, кӀур уха турбаш цӀенъяра дита «кисаши» люкаши дӀакъовла.

3. 4. Кхерамзлени нийсъяреи автоматика дӀаяккха. Газови приборш, автоматика, арматура, газови баллонаш телхача, къаьстта газ хьаухача хана газ йоагае.

3. 5. Газифицированни пешкаши кӀур уха турбаши етта кирпишкаш, штукатурка ехача (ийттӀача) газ йоагае. Даа хӀама кийчдара йӀовхала духовой шкафаши гуча конфоркаши йола пишкаш йоагае. КӀур ухача турбашкеи хий дӀоахдеча аппараташ тӀара кӀур дӀаухача турбашкеи кхы тӀа шибераш увттае.

3. 6. КӀур ухачеи вентиляционнии каналашка хьажарах а цӀена хиларах а йолча акта ха чакхъьнначул тӀехьагӀа газ йоагае.

3. 7. ДӀакъайла форточкаш (фрамугаш), жалюзийни решеткаш, вентиляционни каналий решеткаш, ванни цӀенойи кухнейи наӀараштa кӀалхара йийлла моттигаш йолча хана, кӀур ухача турбашкеи вентиляционни каналашкеи тяга ца хилча газови приборш йоагае.

3. 8. ЙоагӀаш йола газови приборш хьожаш саг воацаш йита, хадданза йоагаяра лаьрхӀарашкареи йоагӀаш йолча автоматикаца Ӏалашъяьрашкареи дӀанийкххача.

3. 9. Школе даха ха йоацача берашка, хӀаьта иштта шоаш леладер фуд ца ховча, вӀаштӀехьбоацачеи уж приборш лелаяра правилаш ца йовзачеи нахага газови приборш лотаяйта.

3. 10. Газопроводех тӀийргаш ехка а газопроводаш тӀа еза хӀамаш тӀаехка а.

3. 11. Ца йоагӀача газах а газови приборех а пайда эца, масала помещенеш йӀоахъяра газови Ӏоакъаех.

3. 12. Газови приборш оттаьча помещене наб е а салаӀа а.

3. 13. Газ хьауха моттиг гучаяккхара лотаяь цӀи тӀахьувкха (из гуча яккхара сапа чоп е лаьрххӀа йола прибор лелаю).

3. 14. Помещенешкеи подвалашкеи яьсса а иштта коачача газаца йизза а баллонаш лоаттае. ЛаьрххӀа йола инструктаж йоацаш шиий лоӀаме яьсса баллонаш газах йизарашца хувца а йоагаяра дӀаоттае а.

3. 15. Газифицированни помещене 50 (55) литрал дукхагӀа газ чуйодача цхьан баллонал е хӀаране чу 27 литр чуйодача шин баллонал дукхагӀа (царех цаӀ запасной а йолаш) баллонаш хилийта. Баллонаш хила еза газови приборш йолча помещене.

3. 16. Газифицированни помещене газ чуйола баллонаш газови Ӏаькъагара юкъера юкъ 0,5 метрал лоацагӀа йолаш, йӀовхала радиаторгара е пишкагара 1 метр кӀезигагӀа йолаш оттае (баллонаш йӀоахъяларах лорае экран оттаеш баллонаи йӀовхала прибораи юкъера юкъ 0,5 метрага кхоачаш лоацъяь хила йиш я, хӀаьта баллонаи экранаи юкъе 10 сантиметр хила еза).

ЙӀовхала йоагаеча пишкашта 2 метрал юхехьа хилийта газ чуйола баллонаш.

3. 17. Газови оборудовани толхае а газ лочкъае а.

4. «ЦӀАГӀА ГАЗ ЙОАГАЯРА ПРАВИЛАШ» ТОЛХАЯЬ НАХ ЗАКОНО ОТТАЯЬЧА ПОРЯДКАГӀА БЕХКТОКХАМЕ ОЗАРГБА.

«ГРОЗГОРГАЗ» ЭПУ.

САЛОӀАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА, 8 АПРЕЛЬ

С. М. Кирова цӀерагӀа культурен салаӀарен парк. 7.00. «Энтузиаст» футбольни клуб. 9.00. Книжкаш дукхадезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш дӀа-оха хувцар.

В. И. Ленина цӀерагӀа ДК. 8.00. Ло баккхарен хӀамаш тегарен курсаш. 8.30. Машинкаца аьхнига хӀамаш яра курсаш. 8.40. Берий гитаристий кружок. 15.00. «ЦӀагӀара медсестра» яха курсаш. 15.00. «Дизайн быте» яха курсаш. 16.00. Халкъа драматически театр. 16.00. «Милосердие» яха клуб. 18.00. Балетни студи. 19.00. «Импульс» дискотека.

Н. К. Крупскаяй цӀерагӀа ДК. 11.00. Технически кхоллама кружок. 14.00. «В мире прекрасного» яха университет. 15.00. Драмкружок. 18.00. «УнахцӀено» клуб.

С. М. Кирова цӀерагӀа ДК. 11.00. Игротека. 15.00. 17.00. 19.00. Видеотека. 17.00. «УнахцӀено» клуб.

Химикий ДК. 13.00. Ло баккхарен хӀамаш тегарен курсаш. 16.00. «Лидер» спортклуб. 17.00. Вай ханарча халхара ансамбль. 17.00. Камерни хор. 15.00. 21.00. Видеосалон. 19.00. «СелаӀад» яха халхара халкъа коллектив.

Просвещене болхлой цӀа. 10.00. «Рукодельница» яха клуб. 12.00. «Атеист» клуб. «Фу хов вайна динах?». 14.00. «УнахцӀено» клуб. «Хьай унахцӀена хила беззм бале». 16.00. Гитаристий ансамбль.

«Красный молот» завода ДК. 9.00. 21.00. Видеосалон. 11.00. 18.00. Ӏарбий меттала къамаьл де Ӏомалу вай. 17.00. Английский мотт Ӏомабу вай. 18.00. «Глобус» дискоклуб.

Пролетбата цӀерагӀа ДК. 13.00. «Гименей» фирма. 15.30. «Теремок» киноклуб. 19.00. «ДогцӀенча вӀашагӀкхетарий» клуб.

«Оргтехника» объединене ДК. 14.00. «Клубок» клуб. 10.00. «КӀай ладья» шахматни клуб. 12.00. Игротека.

М. Горьке цӀерагӀа клуб. 18.00. Ритмически гимнастика.

В. Маяковске цӀерагӀа клуб. 17.00. «КӀай ладья» шахматни клуб.

С. Орджоникидзе цӀерагӀа стадион. 10.00. Йига атлетика. Профсоюзний ДФСО йийла хьалхле.

№ 46 йолча СШ спортзал. Баскетбол. Смотр-конкурс.

КӀИРАНДИ, 9 АПРЕЛЬ

С. М. Кирова цӀерагӀа культурен салаӀарен парк. 9.00. Книжкаш дукха дезарий клуб. Фантастика дукхаезарий цӀей. 7.00. «Энтузиаст» футбольни клуб.

Филармоне зал. Берий филармони. 14.00. г. Грозне №№ 6-и 8-и йолча берий музыкальни школай творчески отчет.

В. И. Ленина цӀерагӀа ДК. Ло баккхарен хӀамаш тегарен курсаш. 8.30. «Росинка» яха халхара ансамбль. 8.40. Машинкаца аьхнига хӀамаш яра курсаш. 9.00. Балетни студи. 10.00. «Улыбка» яха халхара халкъа ансамбль. 11.00. «Фаьлгийн приключенийн дунен тӀа» яха киноклуб. 12.00. Бальнни дискон халхарий школа. 13.00. «Меридиан» яха халхара халкъа ансамбль. 14.00. «Дизайн быте» курсаш. 15.00. «ЦӀагӀара медсестра» яха курсаш. 19.00. «30 шерал тӀехбаьнараштa» яха салаӀара сайре.

Н. К. Крупскаяй цӀерагӀа ДК. 9.00. Технически кхоллама кружок. 10.00. Ло баккхарен хӀамаш тегарен курсаш. 14.00. «Юный краевед» клуб. 15.00. «Южный ленинец» яха берий кинотеатр.

С. М. Кирова цӀерагӀа ДК. 9.00. «Умелые руки» клуб. 12.00. «Малыш» клуб. 15.00, 17.00, 19.00. Видеотека. 15.00. «Нийсархо» клуб.

Химикий ДК. 9.00. «Ритмы детства» яха халхара берий коллектив. 9.00. «Лидер» спорткуб. 11.00. «Нийсархо» киноклуб. 11.00, 21.00. Видеосалон.

Просвещене болхлой ЦӀа. 10.00. «Оашош тега». 12.00. Английски меттала къамаьл де Ӏомалу вай. 13.00. Гитара лакха Ӏомалу вай. 14.00. Хореографически кружок.

«Красный молот» завода ДК. 9.00. 21.00. Видеосалон. 9.00. Ло баккхеи хӀамаш тегеи Ӏомалу вай. 10.00. «Къонал» яха вокально - инструментальни ансамбль. 10.00. Гитара лакха Ӏомалу вай. 13.00. «Космонавт» берий кинотеатр. 13.00. «Кружевница» клуб. 14.00. «Соловушка» вокальни группа. 18.00. «Глобус» яха дискоклуб.

Пролетбата цӀерагӀа ДК. 13.30. «Теремок» яха киноклуб. 15.00. «Пролетбатовец» клуб.

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. Мукъача ден клуб. 11.00. «Росинка» яха берий кинотеатр. 19.00. «Спектр» дискоклуб.

ТЕЛЕВИДЕНИ

8 АПРЕЛЬ

ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.

8.35 — «Вай беш».

9.05 — Фестивала белгалонаш.

9.35 — «Директора фантазеш» яхача документальни фильма премьера.

10.00 — Сага институт.

11.00 Перестройкеи культуреи. Славянски йоазони культурен фонд.

12.15 — Социализма мехкашка.

12.45 — Халкъа ашараш.

13.00 — «Мехка ПВО Денга». «За небо Москвы в ответе» яхача документальни фильма премьера.

13.50 — «Свердловски оперни...».

14.30 — «Кердадараш».

14.40 — «Хьайбай дунен тӀа».

15.40 — Союзни республикай киноискусство. Казахски кинох йола уйлаш.

17.00 — Бераштa дола мультфильм.

17.10 — «Вай декхараш». «Берий кампани».

18.25 — Дунен халкъашта юкъера программа.

19.25 — «Сайлес Марнер». Художественни фильм. (Великобритани, 1985 шу). Премьера.

21.00 — «Ха».

21.50 — Сатира мультипликаце. «Органчик». «Как один мужик двух генералов прокормил», «Премудрый пескарь», яха мультфильмаш.

22.40 — «Саквояж» кафес дех шо». Эстрадни программа.

00.01 — Эхо: кӀиран событеш.

II ПРОГРАММА

8.00 — ӀуйрийНара гимнастика.

8.15 — Юрта сахьат. КПСС ЦК мартовски (1989 ш.) Пленума материалаш.

9.15 — Оаш дехарах юхагойтар. «Шераш, ноахалаш, иллеш». ТӀеххьара передача.

10.15 — «ЦӀи караерзаяр». Субтитраш йола художественни фильм. 1-ра сери.

12.25 — «Ах-бийса ялалехьа а тӀехьагӀа а». (25 марта хинна передача юхагойтар).

14.05 — «Земля тревоги нашей» яхача циклера «Лаьттан кӀалхара хиш» (Киев) яхача документальни фильма премьера.

15.15 — СССР халкъа артисткай И. Архиповай концерт.

16.05 — «Столько чувства в напеве родном» яха телефильм.

16.35 — С. Чахкиев. «Дошо бӀоагӀий» (гӀалгӀай меттала).

16.55 — Киножурнал.

17.05 — «Премьера чакхъьнначул тӀехьагӀара къамаьл». «Мохк аьгача» яхача Х. Нурадилова цӀерагӀча нохчий театра спектаклах (нохчий меттала).

17.40 — «Дукха еза ашараш». Концерт.

18.15 — Баскетбол. НБА профессионалашта юкъера США чемпионат.

19.15 — «Оаз йола мугӀараш». Поэта А. Юсупова стихашта яздаь иллеш (нохчий меттала).

20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Маугли». 8-гӀа дакъа.

20.15 — «Под знаком П» яха Ӏилма-довзийтара программа. 1-ра дакъа.

21.00 — «Ха».

21.50 — «Под знаком П» яха Ӏилма-довзийтара программа. 2-гӀа дакъа.

23.05 — «Кердадараш».

23.15 — «Под знаком П» яха Ӏилма - довзийтара программа. 3-гӀа дакъа.

9 АПРЕЛЬ

КӀИРАНДИ

МЕХКА ПВО ЭСКАРИЯ ДИ

I ПРОГРАММА

8.00, 23.55 — «Кердадараш».

8.15 — Ритмически гимнастика.

8.45 — «Спортлото» тираж.

9.00 — «С утра пораньше» яха бераштa йола передача.

10.00 — «Советски Союза гӀулакх ду аз!».

11.00 — «ӀуйрийНара почта».

11.30 — «Никъберий клуб».

12.30 — Берий информационно-публицистически программа.

14.00 — «Музыкальни киоск».

15.15 — Тахан — мехка ПВО эскарий Ди. ПВО эскарий главнокомандующе хьалхарча заместитела инарал-полковника В. В. Литвинова выступлени.

15.30 — ПВО Московски округа ашарийи халхарийи ансамбла концерт.

16.15 — СМФ студе мультфильмаш: «Дийна ловзорг», «Айлаюкъе лъннача попугая цӀаяр», «Санъердаме карусель», «Оапаш бувцарий замок».

17.00 — «Юрта сахьат».

18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.

18.45 — «Записки пирата» яха мультфильм. «Голубиная охота» яха документальни фильм.

19.30 — «Необыкновенная выставка» яха художественни фильм. (Духхьашха).

21.50 — «Здравствуйте, доктор!» яха передача.

22.05 — Москва — Лондон телемост. Цхьа шу даьлча вӀашагӀкхетар.

23.20 — «Ю-Би-40» яхача группа концерт. (Великобритани).

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е отта!

8.20 — «Вайн вай говраши». Художественни фильм.

9.20 — «Фотографи революции», «Юнги» яха документальни фильмаш.

9.55 — Поволжья халкъий халхараш.

10.15 — «ЦӀи караерзаяр». Субтитраш йола художественни фильм. 2-гӀа сери.

11.30 — «Никъберий клуб».

12.30 — Настольни теннис. Дунен чемпионат. ФРГ-ра передача.

13.10 — «Свет родного очага» яха йоазонхочун Н. Друце кхолламахи общественни балхахи йола передача.

14.15 — «Мы, племя Пойтыльо» яхеи «Возможность выбора» яхеи документальни фильмаш.

15.05 — Мультфильмаш.

15.30 — Оаш дехарах юхагойтар. Философски беседаш. Адамий маьхаленаш.

16.15 — «На БАМ. Постоянные жители», «Предел», «Леший. Исповедь пожилого человека» яха «Гласность» яхача фестивала документальни фильмаш.

17.10 — Настольни теннис. Дунен чемпионат. ФРГ-ра передача.

17.55 — Футбол. СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Киев).

20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Маугли». 9-гӀа дакъа.

20.15 — Конни спорт. Ливерпульски стипльчез. Англера передача.

21.00 — «Ха».

21.50 — «Здравствуйте, доктор!» яха передача.

22.05 — А. П. Чехова произведений экранизаци. «Цветы запоздалые» яха художественни фильм.

23.45 — Армене Паччахьалкхен камерни ансамбла концерт.

00.15 — «Кердадараш».

10 АПРЕЛЬ

ОРШОТ

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.

8.35 — Мультфильмаш.

9.20 — Футбольни обозрени.

9.50 — «Необыкновенная выставка» яха художественни фильм.

11.20, 15.30, 16.55 — «Кердадараш».

11.30 — Поволжья халкъий халхараш». Чебоксарашнара передача.

11.50 — «Хьайбай дунен тӀа».

15.40 — А. Руссель. «Бахус и Ариадна» яхача балетера шоллагӀа сюита.

16.05 — «Кра. Кра». Латвера халкъа театраш дегӀаахара проблемаех дола документальни фильм.

16.25 — «Маман, папан, сон».

17.00 — Берий сахьат (французски метта уроанаца).

18.00 — Фашистски концлагерий узникаш мукъабахара Дунен халкъашта юкъерча ден накъадолхаш. «Простите нас...» яхача документальни фильма премьера.

18.25 — Мультфильмаш.

18.45, 23.05 — «Тахан дунен тӀа».

19.00 — «Не ждать героя» яха Суздале хиннача экономистий Ерригсоюзни совещанех йола передача.

19.30 — «Сона деза хьо, вахар». Фотоконкурс.

19.35 — «А. П. Чехова театр». «Боалий беш». ССР Союза Паччахьалкхен академически ЗӀамигача театра фильм-спектакль.

21.00 — «Ха».

21.40 — Перестройка прожектор.

21.50 — «Боалий беш» фильм-спектакла дӀахододар.

23.20 — «Шо хьех Тео Адама». Музыкальни программа (ГДР ТВ).

II ПРОГРАММА

8.00 — ӀуйрийНара гимнастика.

8.15 — «Эрсий сезон Париже». Ӏилма-довзийтара фильма премьера.

8.35, 9.35 — Н. В. Гоголь. «Мертвые души» поэма.

9.05 — Итальянски мотт.

10.05 — Вай беш.

10.35, 11.35 — Биологи. 6-гӀа класс.

11.05 — «Зем баниха гӀо ду цифраш». Ӏилма-довзийтара фильм. (Великобритани).

12.05 — «Мама маьре яхай» яха субтитраш йола художественни фильм.

13.25, 23.20 — «Кердадараш».

13.30 — «Юрта боахам». Киножурнал.

13.50 — «Дах дунен тӀа иллн». Пятигорскера передача.

17.00 — «Кердадараш» (нохчий меттала).

17.10 — «Искушения Николая Ленивкова» яха документальни фильм.

17.50 — «Военной музыки оркестр» яха СССР оборона министерства хьалхара къахьстача показательни оркестра концерт.

18.50 — Нохчий мотт Ӏомабу вай. (Юхагойтар).

19.20 — Информационно-музыкальни программа.

19.45 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Приключение в мире сказок» яха мультфильм. (СРР).

20.00 — «Темз телевижнацара» пхи сайре». (Великобритани). «Фараон». Лондонски полице балхах дола дукха сереш йола телевизионни художественни фильм. 1-ра сери — «Атта болх».

20.30 — «Английски беш». документальни фильм.

21.00 — «Ха».

21.40 — Перестройка прожектор.

21.50 — «Темз телевижнацара» пхи сайре». (ДӀахододар). «Неподражаемый Бестер Китон» яха американски комика документальни фильм-портрет.

22.50 — «ӀуйрийНара почта». (ДӀахододар).

23.30 — Баскетбол. СССР чемпионат. Кхалнах. Суперфинал. ЦСКА — «Горизонт».

РАДИО

8 АПРЕЛЬ, ШОАТТА

7.35 Передачай программа. Музыка.

7.40 «Юртара вахар» (нохчий меттала). Хаоттам.

7.50 — 8.00 Хоамаш.

8.15 Передачай программа. Музыка (гӀалгӀай меттала).

8.19 Республикански газетий обзор.

8.30 — 8.45 Музыка.

10.40 «УнахцӀено» яха радиожурнал (гӀалгӀай меттала).

11.00 «Школьни глобус».

11.30 — 12.00 Денал — тӀехьаленна.

13.00 Сатирически микрофон (гӀалгӀай меттала).

13.20 Ленина ӀаьдалагӀа вахара а болх бе а (нохчий меттала).

13.35 — 14.00 Ашараш.

15.15 «СелаӀад» яха фольклорни радиоклуб.

16.00 Боахама расчет — ускорене стимул.

16.15 — 17.00 «Кавказа Ӏуйренаш» яха радиожурнал.

18.00 — 19.00 «Музыкальни почта» (гӀалгӀай меттала).

9 АПРЕЛЬ, КӀИРАНДИ

7.15 Передачай программа. Музыка.

7.19 Республикански газетий обзор.

7.30 Передачай программа. Музыка (нохчий меттала).

7.35 — 7.40 Хоамаш. Хаоттам.

8.15 — 9.00 «Примите поздравления» яха передача.

11.20 — 12.00 КӀиранден музыкальни программа.

15.15 15.30 Мелал хила йиш яц. Къамаьл ду СССР потребительски кооперацe XII съезда делегата (гӀалгӀай меттала).

16.00 Литературни Нохч-ГӀалгӀайче.

16.30 «Дешархо» (нохчий меттала).

16.45 — 17.00 ДоттагӀлен концерт (нохчий меттала).

18.00 — 19.00 «Иллеца доттагӀал долчарна». Концерт (нохчий меттала).

10 АПРЕЛЬ, ОРШОТ

7.45 Передачай программа. Музыка.

7.50—8.00 Хоамаш. Хоаттам.

8.15 Передачай программа. Музыка (гӀалгӀай меттала).

8.20 «Юртара вахар» (гӀалгӀай меттала).

8.30—9.00 ӀуйрийНара концерт (нохчий меттала).

9.15 «Перестройка: практикеи проблемаши» (гӀалгӀай меттала).

9.30 «Халкъа тӀахьожам болх беш я».

9.45—10.00 «Адамий мотт» Х. Яхъяева дувцар (нохчий меттала).

15.15—15.45 Концерт (нохчий меттала).

16.00—17.00 Информационно - музыкальни программа. Радиостудера прямой трансляци (эрсий меттала).

18.00 Керда хоамаш (нохчий меттала).

18.10 Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).

18.20—18.40 Музыка (нохчий меттала).

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 22-45-57; редактора заместитела — 22-85-07; бехктокхама секретара — 22-84-68; отделий; партийни вахара — 22-53-12, промышленностеи транспортеи — 22-75-81, 22-65-01; юрта боахама — 22-47-34, 22-90-66; культура — 22-64-75, 22-75-78; письмой — 22-85-64; машинописни бюро—22-89-51; корректорски — 22-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 22-45-57; заместителя редактора — 22-85-07; ответственного секретаря — 22-84-68; отделов; партийной жизни — 22-53-12, 22-54-04; промышленности и транспорта — 22-75-81; 22-65-01; сельского хозяйства — 22-90-66; 22-47-84; культуры — 22-64-75; 22-75-78; писем — 22-85-64; машинописное бюро — 22-89-51; корректорская — 22-89-88.

Газет арадувл шенареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02098. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1297.